

Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland (Lepidoptera)

E. J. van Nieuwerkerken, C. Gielis, K. J. Huisman, J. C. Koster, J. H. Kuchlein, H. W. van der Wolf & J. B. Wolschrijn

Abstract

New and interesting Microlepidoptera from The Netherlands (Lepidoptera).

This is the fourth 'annual' compilation of Microlepidoptera collected in The Netherlands, the first three having been published in Entomologische Berichten (vols 45: 89-104 [1985]; 46: 137-156 [1986]; 48: 69-81 [1988]). The following fifteen species are here recorded for the first time from The Netherlands:

1. *Ectoedemia heringi* (Toll) (Nepticulidae), leafmining on *Quercus* in eastern and southeastern parts.
2. *Alloctemisia mesospilella* (Herrich-Schäffer) (Incurvariidae), from Noord-Brabant, details to be published by Van Nieuwerkerken.
3. *Nematopogon schwarziellus* Zeller (Adelidae), previously misidentified as *N. pilella* (Denis & Schiffermüller).
4. *Nemapogon wolffiella* Karsholt & Nielsen (Tineidae), two specimens from southern Limburg.
5. *Tinea steuerei* Petersen (Tineidae), found in the 1960's in the province of Friesland.
6. *Phyllonorycter anderidae* (Fletcher) (Gracillariidae), found on Birch seedlings in several heath areas.
7. *Digitivalva perlepidella* (Stainton) (Plutellidae), mining on *Inula conyza* in Limburg.
8. *Pseudatemelia latipennella* Jäckh (Oecophoridae), at several localities in Twente, province of Overijssel.
9. *Depressaria weirella* Stainton (Oecophoridae), found amongst collection material of *D. pulcherrimella* Stainton.
10. *Coleophora calycotomella* (Stainton) (Coleophoridae), reared from cases on Broom.
11. *Gelechia senticetella* Staudinger (Gelechiidae) of garden conifers, notably Juniper, a recent addition.
12. *Scrobipalpa proclivella* (Fuchs) (Gelechiidae), a stem-miner of *Achillea* and *Artemisia*, found in the province of Noord-Brabant.
13. *Pammene germana* (Hübner) (Tortricidae), a pair near a hedge in Noord-Brabant.
14. *P. ignorata* Kusnetzov (Tortricidae), a single female from Limburg of 1964, previously known from about 20 specimens from Sweden, Denmark, Lithuania and Siberia only.
15. *Cydia gemmiferana* (Treitschke) (Tortricidae), two males from Southern Limburg.

The occurrence of the *Dichrorampha plumbana* group is discussed under *D. aeratana* Pierce & Metcalfe. *Dichrorampha alpigenuana* Heinemann has to be removed from the Dutch list. The fifth known and second Dutch specimen of *Bohemannia auriciliella* (Joannis) is reported from Limburg.

Inleiding

Dit is het vierde verslag van in Nederland gevangen Microlepidoptera, verzorgd door leden van de sectie 'Snellen' van de Nederlandse Entomologische Vereniging. De vorige verslagen betroffen de jaren 1982 en 1983 (Gielis et al., 1985), 1984 (Huisman et al., 1986) en 1985 (Kuchlein et al., 1988). Het onderstaande verslag werd begonnen als verslag van 1986 en 1987, maar omdat het door diverse oorzaken sterk vertraagd is werden diverse latere vondsten

opgenomen en daarom zijn de jaartallen uit de titel weggelaten. Door de ontstane omvang was het artikel tevens te groot geworden voor publikatie in de Entomologische Berichten. Het volgende overzicht over 1988-1991 is momenteel in druk (Huisman & Koster, 1993).

Dit artikel meldt nieuwe, nog niet eerder gepubliceerde vondsten, maar vormt tevens een overzicht van alle belangrijke faunistische meldingen die de afgelopen jaren elders werden gepubliceerd. Een aantal vondsten, dat hier als nieuw wordt gemeld, was al terloops genoemd in andere publikaties, zoals de codelijst van Kuchlein (1987), of buitenlandse publikaties (Palm, 1989; De Prins, 1989; Agassiz, 1989), echter zonder nauwkeurige gegevens of zonder aanduiding dat het om een nieuwe soort voor onze fauna ging.

Voor de volgorde van de soorten en de naamgeving wordt meer en meer gebruik gemaakt van de nieuwe generatie Europese naamlijsten, zoals Schnack (1985). Ook Kuchlein (1987) volgt in zijn codelijst al grotendeels deze nomenclatuur. Als de naam afwijkt van die in Lempke (1976), wordt de door Lempke gebruikte naam als synoniem opgegeven.

De vindplaatsen zijn per provincie alfabetisch gerangschikt, de provincies van noord naar zuid. In sommige gevallen zijn de vindplaatsen van een nauwkeurige plaatsbepaling voorzien door vermelding van het kilometerhok volgens het UTM-grid (zie ook Van Nieuwerkerken, 1991). Indien het aantal exemplaren niet wordt vermeld, betreft de vangst slechts één exemplaar. De verantwoordelijkheid voor de determinaties ligt in principe bij de inzenders, maar kritische soorten zijn door ons gecontroleerd.

Gebruikte afkortingen

Provincies: Dr — Drenthe; Fr — Friesland; Gld — Gelderland; L — Limburg; NB — Noord-Brabant; NH — Noord-Holland; Ov — Overijssel; U — Utrecht; Z — Zeeland; ZH — Zuid-Holland.

Verzamelaars: BvA — B. van Aartsen, 't Harde; CG — C. Gielis, Lexmond; FZ — F. Zwart, Terschelling; GRL — G. R. Langohr, Sempelveld; IAK — I. A. Kaijadoe, Oegstgeest; JA — J. E. F. Asselbergs, Bergen op Zoom; KH — K. J. Huisman, Wezep; LB — L. Bot, Hoogeveen; MFJ — M. F. Jansen, Hoogeveen; MJ — M. G. M. Jansen, Lienden; JCK — J. C. Koster, Callantsoog; JHK — J. H. Kuchlein, Wageningen; EvN — E. J. van Nieuwerkerken, Leiden; RV — R. de Vos, Zaandam; JV — J. van Vuure, Kortgene; HW — H. W. van der Wolf, Nuenen; JW — J. B. Wolschrijn, Twello; PJZ — P. Zumkehr, Terschelling; PZE — P. Zeinstra, Wollega; WO — W. Oord, Deventer.

Collecties: RMNH — Rijksmuseum van Natuurlijke Historie (thans Nationaal Natuurhistorisch Museum), Leiden; ZMA — Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Amsterdam.

Nepticulidae

Stigmella alnetella (Stainton, 1856) — Fr: Terschelling, Nieuw Formerum, 19.vii.1987, 1 ex., LB, PJZ. De zeldzamere van de twee op Zwarte els (*Alnus glutinosa* L.) minerende *Stigmella*-soorten wordt niet vaak gevangen.

Stigmella prunetorum (Stainton, 1855) — Gld: Winterswijk, 5 km O: Willink Weust, LC4859, 13.x.1989, rupsen op *Prunus spinosa* L., 6 ♂, 13 ♀ e.l. iii-iv.1990, EvN. L: Wijlre, Wrakelberg, ix.1986, vele rupsen, 1 ex. e.l. v.1987, EvN. Een minder algemene soort, die vooral op Sleedoorn (*Prunus spinosa*) mineert. Bekend van een klein aantal vindplaatsen in Oost- en Zuid-Nederland.

Stigmella speciosa Frey, 1857 — Fr: Terschelling, Formerum bos, 21.ix.1985; idem, Nieuw-Formerum, 6.ix.1987; West-Terschelling, 11.ix.1987, telkens mijnen op Esdoorn (*Acer pseudoplatanus* L.), PJZ. Nieuw voor Friesland. Bekend van veel verspreide vindplaatsen (Van Nieukerken, 1982), zich waarschijnlijk uitbreidend.

Trifurcula cryptella (Stainton, 1856) — Ov: Losser, Poortbulten, Arboretum, 21 en 22.vii.1987, 18 bladmijnen op *Lotus uliginosus* Schkuhr. NH: Callantsoog, Zwanenwater, 1987, 1988 en 1989 ± 20 bladmijnen op *L. uliginosus*, JCK. De soort is nu op vijf lokaties in het Zwanenwater gevonden. De mijnen zijn te vinden in de grotere bladeren, meestal laag aan de plant. De gemineerde planten stonden alle tussen andere vegetatie, waardoor de mijnen niet aan de volle zon werden blootgesteld. In tegenstelling tot *Trifurcula eurema* (Tutt) verpopt de rups buiten de mijn en heeft ze slechts één generatie per jaar, met rupsen in de zomer (juli-augustus). De kweek is niet gemakkelijk. In totaal werden er zeven vlinders uitgekweekt. Waarschijnlijk komt de soort ook in de duinen bij Katwijk voor; de hier in juli 1989 verzamelde rupsen konden echter niet uitgekweekt worden. Eerder was deze soort alleen van enkele kalkgraslanden in Zuid-Limburg bekend (Van Nieukerken, 1982).

Trifurcula eurema (Tutt, 1899) — NH: Castricum, 3.5 km N: Noord-Bakkum, FU1226, 6.x.1989, mijnen, 3 ♂, 4 ♀ e.l. iv.1990, EvN. ZH: Katwijk, 2 km N: Coepelduinen, ET9686, 26.v.1987, 1 ♂, in schemering; idem, 16 en 24.x.1988, rupsen, 27 ♂, 17 ♀, e.l. 22.iv-6.v.1989; idem, rupsen op 5.x.1989; idem, 14.vii.1989, rupsen, 2 ♂ e.l. 9-11.viii.1989, EvN. Eerder alleen bekend van Terschelling (Kuchlein et al., 1988), maar kennelijk op meer plaatsen in de duinen. In de Hollandse duinen werden mijnen op Gewone rolklover (*Lotus corniculatus* L.) gevonden, terwijl ze op Terschelling op Moerasroklaver (*L. uliginosus* Schkuhr) mineerden. De vindplaatsen zijn duingraslanden in het zgn. zeedorpenland-schap.

Trifurcula subnitidella (Duponchel, 1843) — NH: Noord-Bakkum, FU1226, 6.x.1989, mijnen. ZH: Katwijk, 2 km N: Coepelduinen, ET9686, 16.x.1988, rupsen, 1 ♂, e.l. 21.v.1989. L: Kunrade, Kunderberg, 2.vii.1983, 1 ♂, GRL; idem, 5.x.1988, rupsen, 2 ♂, 2 ♀, e.l. 10-18.v.1989; St. Pietersberg, Cannerbos, 18-19.vii.1950, 1 ♂ (RMNH); St. Pietersberg, Zonneberg, 20.vii.1950, 1 ♂ (RMNH); Wijlre, 1 km ZO: spoorinsnijding, GS0534, 5.x.1988, rupsen, 1 ♂, 1 ♀, e.l. 11-15.v.1989; Vrakelberg, GS0537, 22.ix.1989, rupsen, 1 ♂, 1 ♀, e.l. 1-5.v.1990; alle recente vondsten: leg. EvN. De soort werd als nieuw voor onze fauna gemeld door Van Nieukerken & Johansson (1990), zonder details en later in de revisie van Van Nieukerken (1990b). De biologie van deze soort werd ontdekt op de Limburgse kalkgraslanden: ze maakt stengel-mijnen in Rolklover (*Lotus corniculatus* L.). In Nederland waarschijnlijk beperkt tot kalkgraslanden in Limburg en rijke duingraslanden (zoals in het zgn. zeedorpenland-schap).

Bohemannia quadrimaculella (Boheman, 1851) — Fr: Terschelling, Midland, 7.viii.1985, 1 ♂, PJZ. Ov: De Lutte, Beuninger Binnen-

veld, 12.viii.1988, JCK. Gld: Winterswijk, 2 km O: Grote Horst, LC4559, 13.viii.1989, 1 ♀, op licht, EvN. NH: Callantsoog, Zwanenwater, Verloren Dijk, 29.vii.1986, 1 ex.; 31.vii.1986, 6 ex., JCK. L: Herkenbosch, Meijnweg, Vlodrop station, LB0070, 6.vi.1989, 2 ♂, 1 ♀, EvN. Eerder van slechts zes exemplaren en zes lokaties bekend (Gielis et al., 1985, Huisman et al., 1986), waarschijnlijk echter niet zeldzaam. De vlinder kan in juli en augustus van Zwarte els (*Alnus glutinosa* L.) geklopt worden, of gesleept van de eronder staande vegetatie.

Bohemannia auriciliella (Joannis, 1908) — L: Meijnweg, 9.vii.1988, GRL. Het tweede Nederlandse exemplaar van een zeer zeldzame soort, waarvan tot nu toe in totaal slechts vier exemplaren uit Frankrijk, Engeland en Nederland bekend waren (Van Nieukerken & Johansson, 1990). Het eerste Nederlandse exemplaar was gevangen door Lyclama in Hatert in 1931 (Van Nieukerken, 1982). De voedselplant is waarschijnlijk berk (*Betula* sp.), waarin de rups mogelijk in stengel of knoppen boort. Het hier gemelde exemplaar werd eveneens uit berk geklopt.

Ectoedemia quinquella (Bedell, 1848) — Nieuw voor de fauna gemeld door Alders & Donner (1992), gevonden op de St. Pietersberg in Limburg, samen met de volgende soort.

Ectoedemia heringi (Toll, 1934) — Nieuw voor de fauna. Ov: Losser, Arboretum Poortbulten, 6.x.1986 en 8.x.1988, vele bladmijnen op diverse eikesoorten, 12 ex. e.l.; Losser, De Tip, 10.x.1988, 15 bladmijnen op *Quercus robur* (L.) en *Q. rubra* (L.), vier ex. e.l. Gld: Winterswijk, 5 km O: steengroeve, LC4859, 13.x.1989, mijnen op *Quercus robur*, 3 ♂ e.l. iv.1990, EvN. L: St. Pietersberg, ENCI-bos, xi.1988 en x.1989, veel rupsen, e.l., K. Alders & J. H. Donner. De soort verschilt in de mijn van *Ectoedemia subbimaculella* door het ontbreken van de V-vormige insnijding in de mijn aan de bladonderzijde. Het imago is nauwelijks te onderscheiden van *E. subbimaculella*, behoudens subtiele verschillen in de vrouwelijk genitalia en de doorgaans geringere grootte. *Ectoedemia heringi* komt verspreid in Midden- en Zuid-Europa voor, tot in Zuid-Engeland en Noord-Duitsland. Zie verder Van Nieukerken & Johansson (1990).

Ectoedemia spinosella (Joannis, 1908) — L: Wijlre, Wrakelberg, ix.1986, rupsen talrijk, 9 ♂, 11 ♀, e.l. 1-14.vi.1987, EvN. Alleen bekend uit Zuid-Limburg, waar de soort lokaal op Sleedoorn (*Prunus spinosa* L.) voorkomt (Van Nieukerken, 1982), in het bijzonder op zonnige plaatsen. Ze komt hier samen voor met de algemene *Stigmella plagicolella* (Stainton, 1854) en de vrij zeldzame *S. prunetorum* (Stainton).

Ectoedemia minimella (Zetterstedt, 1839) — Dr: Beilen, 3 km ZW: Terhorsterzand, LD3057, 7.ix.1988, mijnen, 1 ♀ e.l. 23.iv.1989, EvN; Spier, 1.5 km NW Boswachterij Dwingeloo, LD2856, 7.ix.1988, 1 mijn, EvN. ZH: Wassenaar, Meijndel, ET9176, 21.ix.1986, mijnen, 1 ♂, 1 ♀ e.l. v.1987, EvN. Nieuw voor Drenthe. Eén van de schaarsere op berk minerende soorten, eerder gemeld van verspreide vindplaatsen uit Zuid-Holland (Voorne), Noord-Limburg, Gelderland en Overijssel (Van Nieukerken, 1982; Gielis et al., 1985). Eerder bekend onder de namen van *E. mediofasciella* auct. en *E. woolhopiella* (Stainton, 1887) (zie Van Nieukerken & Johansson, 1990).

Opostegidae

Pseudopostega auritella (Hübner, 1813) — NB: Nederwetten, Heerendonk, 2.vii.1986, 1 ♂ op licht, HW. L: Brunssum, NO: Bouwberg, GS1049, 7.x.1988 en 23.ix.1989, stengel-mijnen en enkele rupsen op Wolfspoot (*Lycopus europaeus* L.), EvN. Een zeldzame soort van moerassen (Gielis et al., 1985). De biologie werd ontdekt op de Limburgse vindplaats, waar Schreurs en Lan-

gohr de vlinder al eerder in aantal hadden gevangen. Hiermee werd voor 't eerst de biologie van een Europese Opostegide vastgesteld, nog wel op een andere voedselplant dan in het verleden werd aangenomen (nl. Dotterbloem: *Caltha palustris* L.) (zie Van Nieukerken, 1990a).

Incurvariidae

Alloclementia mesospilella (Herrich-Schäffer, 1854) — Nieuw voor de fauna. NB: Best, 4 km N: Achterste Broek, FT6513, 30.iv.1983, 1 ♂, BvA; zelfde plaats, 13.v.1988, 2 ♀ EvN; Udenhout, 1 km NW: de Brand (Nieuwe Tiend), FT4721, 3.v.1991, 1 ♂, EvN. De opmerkelijke vondst van deze tot nu toe slechts uit Scandinavië en de Europese middegebergten bekende soort (Nielsen, 1981) zal elders uitgebreid in het Engels worden besproken (Van Nieukerken, in voorbereiding).

Prodoxidae

Lampronia luzella (Hübner, 1817) — Fr: Terschelling, Boschplaat West, 8.vii.1986, LB; idem, Jollemabos, 24.vi.1987, 3 ex., LB, PJZ. Nieuw voor Friesland. Een lokale soort, verspreid uit Nederland bekend (zie o.a. Gielis et al., 1985).

Lampronia flavimitrella (Hübner, 1817) — Ov: Losser, Duivelshof, 22.v.1985, 2 ♂, JCK; Losser, Poortbulten, 1 ♂, 7.vi.1987, JCK; Ootmarsum, 2 km NW: Nutter, LD 5510, 7.vi.1987, 1 ♀, EvN. L: Bemelerberg, 19.v.1952, 1 ♀, A. Diakonoff (RMNH); Cadier, 22.v.1981, 1 ♂, BvA, prep. 2342 (coll. Langohr); Eygelshoven, 26.v.1987, 1 ♀, A. Schreurs; Nijswiller, 1.vi.1968, 1 ♀, GRL (ZMA). *Lampronia flavimitrella* werd voor 't eerst gemeld door Vári (1942) naar één exemplaar van Putten, in de collectie Bentinck (RMNH). Omdat wij geen andere vermelding van deze soort konden vinden, zijn alle ons verder bekende exemplaren hierboven vermeld. De soort is nu bekend van Overijssel, Gelderland en Limburg. De rupsen worden op *Rubus* vermoed, waaromheen de vlinders vliegend zijn aangetroffen.

Adelidae

Nematopogon schwarziellus Zeller, 1839 — Nieuw voor de fauna. L: Elzetterbos, 6.vi.1977, GRL; Epen, 6.v.1923, v. d. Beek; Kunderberg, 19.v.1974, GRL; Nyswiller, 14.v.1968, GRL; Schaesberg, 22.v.1979, GRL; Schin op Geul, 20.v.1973, GRL; Vaals, 29.v.1927, Lycklama à Nijeholt; Valkenburg, 24.v.1931, A. van Gijzen; Vijlen, 4.vi.1977, A. Schreurs; Vijlen, 31.v-2.vi.1991, zomervergadering NEV; 17.v.1981, 27.v.1983, GRL; Wijlre, 22-29.v.1977, 10.v.1981, GRL (colls ZMA, RMNH, Lucas, Koster, Schreurs).

Bij onderzoek van de *Nematopogon*-soorten in de Nederlandse collecties bleken alle Zuidlimburgse exemplaren die als *N. pilella* (Denis & Schiffermüller, 1775) gedetermineerd waren te behoren tot *N. schwarziellus*. Deze fout is begrijpelijk, aangezien in het determinatiewerkje van Razowski (1978) de namen van deze soorten verwisseld waren (Nielsen, 1985). De 'echte' *pilella* is in Nederland uitsluitend van de Veluwe bekend, waar ze nabij Blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus* L.) vliegt. *Nematopogon schwarziellus* is gevonden bij bosranden in het kleinschalige Zuidlimburgse landschap. De vondst van Koster was al vermeld in het verslag van de zomervergadering (Huisman et al., 1992), zonder dat aangegeven was dat het om een nieuwe soort voor de fauna ging.

Nemophora oxshenheimerella (Hübner, 1813) — Fr: Terschelling, Formerumbos, 21.v en 1.vi.1987, 3 ex., PJZ. Zie Zumkehr (1987) en Kuchlein et al. (1988).

Adela croesella (Scopoli, 1763) — ZH: Katwijk, 2 km N: duinen, ET9686, 1 ♂, 28.vi.1987, EvN; Noordwijk, 2 km Z: binnenduinderand, ET9787, 1 ♀, 6.vii.1987, EvN; Rockanje, Breede Water,

ET7149, 15.vi.1986, 3 ♂; Rockanje, Stuifakker, ET7249, 15.vi.1986, 1 ♂, EvN. Zie o.a. Huisman et al. (1986) en Gielis et al. (1985). Vrij gewoon in de duinstreek, veel schaarser op zandgronden in Oost-Nederland.

Tineidae

Morphaga choragella (Denis & Schiffermüller, 1775) — Fr: Terschelling, Nieuw Formerum, 28.vii.1985, 1 ex., LB & PJZ; Oosterwolde, 25.vi.1986, 1 ex., A. van Randen. De eerste melding van de Waddeneilanden van deze elders gewone soort (Huisman et al., 1986).

Nematopogon wolffiella Karsholt & Nielsen, 1976 [= *N. albipunctella* (Haworth, 1828)] — Nieuw voor de fauna. L: Schin op Geul, Keutenberg, 20.vii.1986, 2 ♂, JCK. Deze soort lijkt op een donkere *N. cloacella* (Haworth, 1828), waarvan ze in de mannelijke genitalia (fig. 1) onderscheiden wordt door de vorm van de gnathos en in de vrouwelijke genitalia door de meer ringvormige vorm van het ostium (Petersen, 1957, 1969; Pelham-Clinton, 1985). NB: in Hannemann (1977) zijn de afbeeldingen van de vrouwelijke genitalia van *wolffiella* (als *albipunctellus*) en *cloacella* verwisseld! De rups van *wolffiella* leeft waarschijnlijk in zwammen op hout. De soort komt lokaal voor in Zuid-Engeland, Duitsland en Denemarken, maar overal zelden. Vlinder: zie fig. 5.

Triaxomera fulvimitrella (Sodoffsky, 1830) — Fr: Hemrik, 16.vi.1987, 1 ex, J. Sinnema-Bloemen. Dr: Drijber, 5-13.vi.1974, 2 ♂, 2 ♀, KH; Norg, 2.vi.1972, 1 ♀, KH.

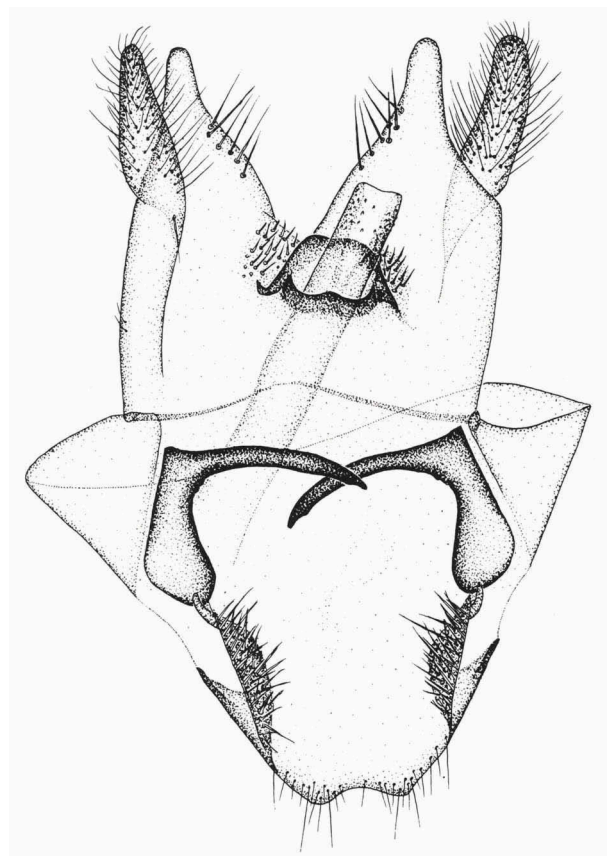

Fig. 1. Mannelijke genitalia *Nematopogon wolffiella*, Schin-op-Geul tekening J. C. Koster.

Fig. 1. Male genitalia *Nematopogon wolffiella*, Schin-op-Geul (drawing J.C. Koster).

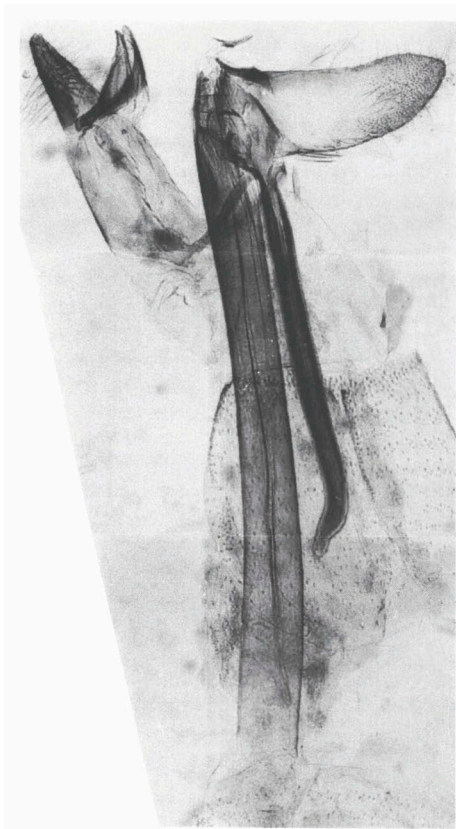

Fig. 2. *Tinea steueri*, mannelijke genitalia, Leeuwarden.
Fig. 2. *Tinea steueri*, male genitalia, Leeuwarden.

Dit is klaarblijkelijk een zeer zeldzame soort, waarvan tot nu toe slechts één exemplaar (in ZMA) uit Groningen bekend was (De Graaf, 1864). Alle bekende vindplaatsen liggen dus in het noorden van ons land. De vlinder is uit de meeste omliggende landen gemeld, met uitzondering van België. In Groot-Brittannië lokaal, het meest in de Schotse Hooglanden (Pelham-Clinton, 1985), in Duitsland lokaal, de laatste jaren nauwelijks gevonden (Hannemann, 1977). De rups leeft op houtzwammen en mogelijk ook in dood hout.

Monopis weaverella (Scott, 1858) — Dr: Hoogeveen, 27.v.1985 en 25.v.1986, MFJ. NB: Bergen op Zoom, 28.viii.1986, 1 ♂, JA. Nieuw voor de provincies Drenthe en Noord-Brabant.

Monopis crocicapitella (Clemens, 1859) — Gld: Nijmegen, 30.v.1983, 1 ex., MFJ. NH: Den Helder, Erfprins, 12.vi.1986, 1 ex., JCK. *Monopis crocicapitella* wordt beschouwd als een oorspronkelijk nearctisch-pacifische soort, die als voorraadinsect over de hele wereld verspreid is, met name in havensteden. De verspreiding in ons land is hier niet mee in tegenspraak: tot nu toe kenden we materiaal (collecties RMNH en ZMA) uit Amsterdam (16 exemplaren van 1920 tot 1942), Overveen (1 exemplaar in 1925), Haarlem (1 in 1938), Rotterdam (vele exemplaren tussen 1889 en 1929) en Maastricht (gekweekt in 1955). De rups is bekend van vogelnesten, duivetillen, mest van vleermuizen en pinguïns, maar ook in tapijt, kleding en graan (Petersen, 1969).

Tinea steueri Petersen, 1966. — Nieuw voor de fauna. Fr: Leeuwarden, 28.vii.1962, 1 ♂, 9.vi.1964, 1 ♂, G. Dijkstra (RMNH). De soort werd ontdekt door R. Gaedike in een zending ongedetermineerde Tineidae, een tweede exemplaar werd daarna nog door

één van ons (EvN) uit de collectie Dijkstra gehaald. *Tinea steueri* werd pas in 1966 beschreven aan de hand van een exemplaar uit Oost-Duitsland (Petersen, 1966). Sindsdien zijn slechts weinig exemplaren gemeld uit Oost-Duitsland (Petersen & Gaedike, 1975), Finland (Kyrki, 1978, 1979) en Turkije (Petersen & Gaedike, 1984). Volgens Gaedike (in litt.) is *steueri* echter de laatste jaren vaker gevonden, nu bekend geworden is dat de rups in uileballen leeft, vooral die van Kerkuil (*Tyto alba*). Vooralsnog lijkt de Nederlandse vondst de meest westelijke. Het mannetje onderscheidt zich van de overige *Tinea*-soorten door de twee rijen kleine cornuti in de aedeagus (fig. 2), de vrouwelijk genitalia werden afgebeeld door Petersen & Gaedike (1975). Soorten van het genus *Tinea*, met name van de *pellionella*-groep, laten zich i.h.a. alleen door genitaalonderzoek met zekerheid determineren.

Gracillariidae

Caloptilia falconipennella (Hübner, 1813) — Gld: Twello, e.p. 24.x.1986, *Alnus glutinosa*, JW. Een tamelijk zeldzame soort van els (*Alnus* sp.) veel zeldzamer dan de gewone *C. elongella* (Linnaeus).

Dialectica imperialella (Zeller, 1847) — NB: Nuenen, langs de Dommel, 1 ♂, 28.vi.1987, HW. Met het net gevangen boven de voedselplant Smeerwortel (*Symphytum officinale* L.). Van zeer weinig plaatsen bekend.

Leucospilapteryx omisella (Stainton, 1848) — ZH: Katwijk aan Zee, ET9685, 14.vii.1989, rupsen op *Artemisia vulgaris*, 12 exx. e.l. 27-28.vii, EvN. Gld: Bergharen, 1.vii.1983, MJ. NB: Eindhoven, Beatrixkanaal, 5.v.1987, 1 ♂, HW. Drie nieuwe vindplaatsen en twee nieuwe provincies voor deze pas onlangs uit ons land gemelde soort (Huisman et al., 1986). Waarschijnlijk net als *Bucculatrix noltei* Petry een zich uitbreidende soort als gevolg van de toename van groeiplaatsen van de Bijvoet (*Artemisia vulgaris* L.), die overal waar gebouwd wordt, of waar de grond anderszins geroerd wordt, massaal optreedt.

Phyllonorycter messaniella (Zeller, 1846) — ZH: Ouddorp, uit eik geklopt in Schurvelingengebied, 15.viii.1986, 1 ex., KH. Z: Brouwersdam, 27.ix.1986, 1 ex., KH. Een van de schaarsere op eik minerende soorten, voornamelijk in het kustgebied. Zie ook Huisman et al. (1986).

Phyllonorycter leucographella (Zeller, 1850) — Nieuw voor de fauna gemeld door Stigter & van Frankenhuyzen (1991), op grond van o.a. een aantal vondsten van leden van de sectie 'Snellen'.

Phyllonorycter anderidae (Fletcher, 1885) — Nieuw voor de fauna. Dr: Schipborg, De Strubben, 18.x.1986, mijn op zaailingen van berk (*Betula* sp.), 1 ♂ e.l. 16.iv.1987, EvN. Ov: Losser, Duivelshof en Oldenzaalse veen, 12.x.1988, talrijke vouwmijnen op zaailingen van *Betula* sp. tussen heide, ± 50 ex. e.l. JCK. Gld: Winterswijk, 7 km Z: Wooldsche Veen, LC4453, 13.x.1989 rupsen, 2 ♂, 2 ♀ e.l. 21.iii-6.iv.1990, EvN. NB: Heeze, 2 km Z: Strabrechtse Heide, FS8097, 7.x.1988, rupsen, 13 ♂, 15 ♀ e.l. 21.ii-9.iii.1989, EvN. Deze uit Engeland beschreven soort wordt pas sinds 1980 van het Europese continent vermeld. Ze is nu bekend uit grote delen van Finland en Zweden (o.a. Svensson et al., 1987), Denemarken (Buhl et al., 1987), België (Henderickx, 1982 en 1983) en uit de omgeving van Bonn (Mörtter, 1987). Nu dus ook verbreed in Oost-Nederland. Waarschijnlijk is deze toename van vondsten in de eerste plaats te wijten aan het ontdekken van de speciale levenswijze van deze soort: ze mineert alleen op uiterst kleine zaailingen van de grote berkesoorten en in Scandinavië op dwergberk (*Betula nana* L.). Ook bij ons werd ze ontdekt door gericht mijnen van zaailingen te verzamelen, overigens op dezelfde planten waarop *Coleophora cornutella* (Herrich-Schäffer) kan

voorkomen, en meestal ook *Stigmella betulicola* (Stainton, 1856) mineert. Aan de andere kant is het niet onmogelijk dat *P. anderidae* zich kan uitbreiden door toenemende kaalslag van bossen of opslag van berken op heidevelden. *Phyllonorycter anderidae* is meestal veel kleiner dan de op berk zeer talrijke *P. ulmifoliella* (Hübner, 1817) en bovendien meer metaalglanzend. Het makkelijkste kenmerk is de thorax: bij *anderidae* is er altijd een lichte middenstreep, die bij *ulmifoliella* ontbreekt; een te dikke speld kan dit kenmerk overigens onzichtbaar maken! Verder zijn de vijfjes van *ulmifoliella* makkelijk te herkennen aan hun zwarte achtervleugels en onderzijde van de voorvleugels. Bovendien is het abdomen van de vijfjes van *ulmifoliella* zwart met witte zijanten en achterlijfspunt, terwijl het abdomen van *anderidae* geheel donkergrijs is. De mannelijke genitalia zijn zeer karakteristiek (Kuznetsov, 1981).

Phyllonorycter connexella (Zeller, 1846) — Ov: De Lutte, Beverborsbrug, 13.viii.1986, mijn op Zwarte populier (*Populus nigra* L.), 1 ♂ e.l. 14.viii.1986, JCK; Enschede, 13.x.1988, 11 vouwmijnen op *Salix fragilis* L., 2 ex. e.l., JCK De mijn is een onderzijdige vouwmijn met één dikke vouw in het midden, ze is daardoor gemakkelijk te onderscheiden van andere, op *Salix* levende, *Phyllonorycter*-soorten. Deze soort overwintert als pop en wordt zeer zelden waargenomen (zie Langohr, 1984).

Phyllonorycter comparella (Duponchel, 1843) — ZH: Wassenaar, Meijndel, 21.ix.1986, mijnen op *Populus canescens*, 2 ex. e.l. 27.ix.1986, EJVN. Deze soort overwintert volwassen. Lokaal, met name in de duinstreek, niet zeldzaam.

Bucculatricidae

Bucculatrix cristatella (Zeller, 1839) — ZH: Katwijk, 2 km N: duinen, ET9686, 1 ♀, 14.vi.1987, EvN. NB: Bergen op Zoom, 1 ♀, 26.v.1982, JA. Nieuw voor Zuid-Holland, zie ook Kuchlein et al. (1988).

Bucculatrix nottei Petry, 1912 — ZH: Leiden N: Merenwijk, FT0282, 1 ♂, 5 ♀, 22.v.1986, EvN; Katwijk, 2 km N: duinen, ET9686, 1 ♂, 2.vi.1987, EvN. Nog van weinig plaatsen uit het westen van ons land gemeld, daar nu algemeen wordend (Gielis et al., 1985).

Bucculatrix cidarella (Zeller, 1839) — Fr: Terschelling, Nieuw Formerum, in het elzensingelgebied. 12 ex. 30.vi-3.viii.1985, PJZ, JP, LB; 30 ex. 18.v-30.vii.1986, PJZ, JP, LB. Gld: Twello, x.1986, veel rupsen op *Alnus glutinosa* (L.) Grtnr, e.l. v.1987, JW.

Yponomeutidae

Argyresthia trifasciata (Staudinger, 1871) — NH: Oostzaan, Twiskepolder, 26.v.1986, 1 ♀; Oostzaan, 31.v.1986, 8 exx. op licht; Zaandam, 17.vi.1986, 1 ex. op licht, RV. ZH: Leiden W., massaal in tuin, 5-25.v.1989, voorjaar 1990, EvN. NB: Son en Breugel, 25.v.1986, in aantal gevangen in de tuin, L. J. van Deventer. Na de eerste vondst in 1982 (Huisman et al., 1985; Kuchlein et al., 1988) is *A. trifasciata* een ware plaag aan het worden in onze tuinen. In de tuin van de eerste auteur leeft *trifasciata* op *Thuja* sp., *Chamaecyparis lawsoniana* en *Juniperus* sp. Al deze coniferen hebben te lijden onder talrijke bruine punten. De vlindertjes vliegen massaal rond in de schemering vanaf eind april tot begin juni. Meer informatie over deze soort geven Stigter & van Frankenhuyzen (1992).

Argyresthia reticulata Staudinger, 1877 — Als nieuw voor de fauna uit Zeeland gemeld door Van Vuure (1990).

Argyresthia bergiella Ratzeburg, 1840 — Ov: Losser, Zandbergen, 9.vii.1986, 1 ♀, JCK. Gld: Twello, 3.vii.1986, 29.vi.1987, telkens één ex., JW. Deze soort, die leeft op Fijnspar (*Picea abies* Karst.),

werd door Snellen (1882) als een synoniem van *A. illuminatella* (Zeller, 1839) beschouwd. Hij meldde het complex van Arnhem. Bekend uit Noord- en Midden-Europa, Roemenië en West-Rusland.

Cedestis gysselella Zeller, 1839 — Gld: Otterlo, 27.vi.1986 en 4.vii.1986, JW.

Ocnorostoma pinariella Zeller, 1847 — Koster (1990) bevestigt het voorkomen van deze soort en *O. friesei* Svensson, 1966, in ons land en geeft verspreidingskaartjes.

Atemelia torquatella (Lienig & Zeller, 1846) — Ov: Losser, Oldenzaalse Veen, 7.x.1986, mijnen op berk (*Betula* sp.), e. l. 19-20.iv.1987. JCK. NB: Heeze, 2 km Z: Strabrechtse Heide, FS8097, 7.x.1988, rupsen, 5 ♂, 2 ♀ 3-8.iii.1990, EvN. De rupsen leven in plaatmijnen in berkenopslag en werken hun uitwerpselen via een gaatje aan de onderzijde van de mijn naar buiten. Hier blijft het dan vaak in spinseldraden hangen, waardoor de mijn gemakkelijk te herkennen is. Waargenomen werd het wisselen van mijn door de rups. De rups overwinterde in een ijl spinsel en verpopte in het voorjaar.

Ypsolophus mucronella (Scopoli, 1763) — Gld: Twello, 11.viii.1987, 1 ex., JW. Deze op Kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus* L.) levende soort is in ons land zeer zeldzaam en alleen bekend van de oostelijke Veluwezoom (deze vondst) en Zuid-Limburg. De melding uit Friesland (Lempke, 1988) berust op onjuist gedetermineerde exemplaren van *Y. nemorella* (Linnaeus, 1758) in de collectie Dijkstra (RMNH), zoals onlangs werd geconstateerd (EvN).

Ypsolophus horridella (Treitschke, 1835) — Fr: Oosterwolde, 1.ix.1987, 1 ex., A. van Randen. Gld: Twello, 26.vii.1986, 1 ex., JW. De rups wordt gemeld van Appel (*Malus sylvestris* Miller) en Sleedoorn (*Prunus spinosa* L.).

Digitivalva pertepidella (Stainton, 1849) — Nieuw voor de fauna. L: Eygelshoven, 6.viii.1987, 1 ♂ e.l., A. Schreurs. Volgens Gae-dike (1970) heeft deze soort twee generaties, nl. in juni en van augustus tot september. De rups maakt blaasmijnen in bladeren van Donderkruid (*Inula conyza* DC.). Slechts bekend uit Frankrijk, Duitsland en Polen.

Acrolepia autumnitella (Curtis, 1838) — Ov: Ootmarsum, 3 km ZO: Huneborg, LD5611, 7.vi.1987, mijnen op *Solanum dulcamara*, 2 ♂, 3 ♀ e.l. 23.vi-1.vii.1987, EvN. NB: Nuenen, 15.iv.1987, 1 ♂, HW. De rups maakt blaasmijnen op Bitterzoet (*Solanum dulcamara* L.).

Lyonetiidae

Leucoptera lotella (Stainton, 1858) — ZH: Noorden, 1.5 km Z: De Haec FT2579, 10.vii.1987, mijnen op *Lotus uliginosus*, 3 ♂, 2 ♀, e.l. 21-28.vii.1987, EvN. Deze soort is slechts weinig gemeld, maar is lokaal niet zeldzaam in de Hollandse moerasgebieden.

Glyphipterigidae

Glyphipterix equitella (Scopoli, 1763) — ZH: Katwijk aan Zee, 2 km N: Coepelduinen, ET9686, 30.vi.1986, 1 ♀, HW; 14.vi.1987, 1 ♂, EvN; Noordwijk, 2 km Z: Coepelduinen, ET9787, 4 ♂, 4-6.vii.1987, EvN. Waarschijnlijk in de duinen tamelijk gewoon, maar eerder van slechts zeer weinig exemplaren gemeld (Diakonoff, 1976; Huisman et al., 1986).

Glyphipterix forsterella (Fabricius, 1781) — Ov: Ootmarsum, 3 km ZO: Huneborg, LD5611, 7.vi.1987, 1 ♂, EvN; Twikkel, 13.vi.1982, 1 ♀, A. Diakonoff (RMNH). Dit betreft het tweede en derde exemplaar dat van deze soort uit Nederland bekend is. Diakonoff (1976) meldde het eerste exemplaar: een dier in de vorige eeuw verzameld door Heylaerts in Breda. Het door Diakonoff zelf verzamelde exemplaar is klaarblijkelijk nooit gepubliceerd. *Glyphipterix forsterella* leeft op zegge-soorten (*Carex* spp.). Ze werd door EvN gesleept uit *Carex*-pollen in een door bos omgeven oude slotgracht.

Oecophoridae

Pseudatemelia latipennella (Jäckh, 1959) — Nieuw voor de fauna. Ov: Denekamp, kanaal Almelo-Nordhorn, 1 ♂, 3.vi.1986, JCK; Losser, De Tip, 1 ♂, 4.vi.1986; 4 ♂ en 4 ♀, 10.vi.1987; Losser, Oldenzaalse veen, 4 ♂, 8.vi.1987; Losser, Duivelshof, 2 ♂, 6.vi.1987, JCK; De Lutte, Kampbrug, 1 ♀, 10.vi.1989, JCK. Geklopt uit het struikgewas aan een bosrand en zittend aangetroffen tegen beukestammen. De soort is door zijn uiterlijke gelijkenis met *Pseudatemelia josephinae* (Toll, 1956) en *Pseudatemelia flavifrontella* (Denis & Schiffermüller, 1775) slechts met zekerheid te herkennen door genitaalonderzoek. De Prins (1988) geeft een overzicht van de vier *Pseudatemelia*-soorten uit België, met figuren van de genitalia. Men kan ze ook met Palm (1989) determineren. De genitalia van deze soort zijn hier afgebeeld in fig. 3 en 4, de vlinder in fig. 14.

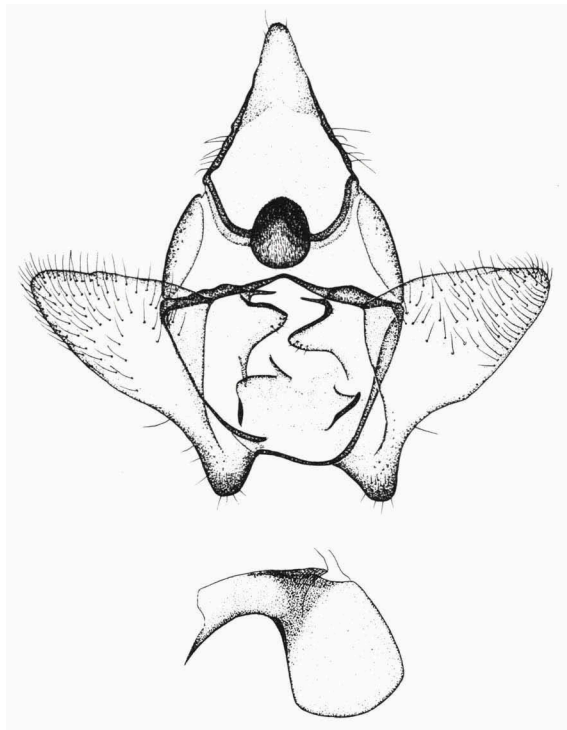

Fig. 3. *Pseudatemelia latipennella*, mannelijke genitalia, Losser (tekening J. C. Koster).

Fig. 3. *Pseudatemelia latipennella*, male genitalia, Losser (drawing J. C. Koster).

Semioscopis steinkellneriana (Denis & Schiffermüller, 1775) — ZH: Oostvoorne, 3 ex. 24.iv.1987, KH. De soort wordt, mede door de vliegperiode, die valt van eind april tot begin mei, weinig verzameld. De rupsen leven op meidoorn (*Crataegus* spp.).

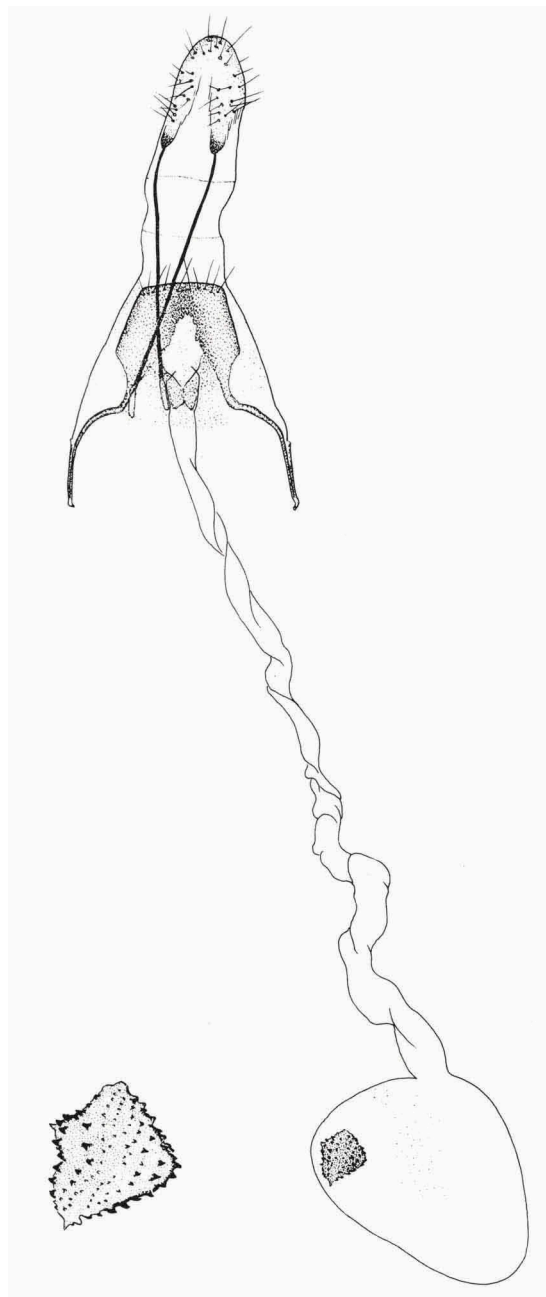

Fig. 4. *Pseudatemelia latipennella*, vrouwelijke genitalia, Losser; signum vergroot weergegeven (tekening J. C. Koster).

Fig. 4. *Pseudatemelia latipennella*, female genitalia, Losser; signum magnified (drawing J. C. Koster).

Depressaria weirella Stainton, 1849 — Nieuw voor de fauna. L: Epen, 2 ♂, 16 en 18.viii.1969, KJH; Venlo, 1 ♂, 15.viii.1882 (ZMA). *Depressaria weirella* behoort tot een complex van soorten, die wat betreft uiterlijk en genitalia sterk op elkaar lijken. De andere soorten zijn: *D. beckmanni* Heinemann, 1870, *D. douglasella* Stainton, *D. pulcherimella* Stainton, 1849, en *D. nemoella* Svensson, 1982. *Depressaria douglasella* en *pulcherimella* komen in ons land en de omliggende landen voor, *weirella* wordt gemeld uit Groot-Brittannië, West-, Noord- en Midden-Europa tot Italië,

Rusland en Iran (Palm, 1989). Van deze soorten is *D. douglasella* het duidelijkst te onderscheiden, terwijl *pulcherimella* en *weirella* erg moeilijk te scheiden zijn. Toch worden beide soorten door de meeste auteurs als afzonderlijke soorten beschouwd. *Depressaria pulcherimella* is iets kleiner (16-19 mm) met roodbruine vleugeltekening, wat meer getekend, met duidelijker witte middenstip en lichtere geelachtige thorax. *Depressaria weirella* maakt een eentoni-ger indruk, zonder witte middenstip en is meer grijsachtig donkerbruin. Wat de mannelijke genitalia betreft, onderscheidt Hannemann (1953) de beide soorten op de lengte van de clasper of cuiller (de omhooggebogen uitloper van de sacculus), die bij *weirella* wat langer is en buiten de costa van de valve uitsteekt. Palm (1989) baseert zich meer op de lengte van de clavus, die bij *weirella* korter is en de streepvormige beharing op de valve voor de costaalrand niet bereikt. L'vovskii (1981) gaat uit van de verhouding tussen de lengte van clavus en clasper, die bij *weirella* iets verschoven is ten gunste van de clasper. Scheiding op de vrouwelijke genitalia zou nog moeilijker zijn.

De biologie van beide soorten toont verschil weinig, al zou *pulcherimella* volgens Palm (1989) in Denemarken meer een kustdier zijn. De rupsen van beide soorten leven op allerlei schermbloemigen, *weirella* wordt echter met name van het gewone Fluitekruid, *Anthriscus sylvestris* L., gemeld. Uit ons land zijn maar weinig exemplaren van deze groep bekend, maar deze tonen naar onze ervaring wisselende combinaties van kenmerken van beide soorten. Zo zijn enkele exemplaren uit Melissant, Axel en Twekelo (Ov.) kleiner, levendig getekend, maar met donkere thorax, terwijl de genitalia op *pulcherimella* wijzen. Wat de clavus betreft zijn er preparaten waarbij de ene clavus langer is dan de andere. Enige reserve ten opzichte van de genoemde kenmerken is dus wel op zijn plaats.

Onze voorlopige conclusie is, dat de hierboven geciteerde Limburgse exemplaren op grond van de éénkleurige voorvleugels, zonder spoor van een witte middenstip, de grootte, en de verhouding clavus:clasper (3:2) in elk geval tot *D. weirella* behoren, ondanks een lichte thorax (zie fig. 7); mogelijk behoren nog meer exemplaren tot deze soort en zijn echte *pulcherimella*'s zeldzaam. Hiernaar wordt nog onderzoek verricht.

Depressaria douglasella (Stainton 1849) — ZH: Katwijk, 2 km N: duinen, ET9686, 1 ♂, 30.vi.1986, EvN. Zeer schaars in Nederland, alleen bekend van enkele exemplaren uit de duinstreek. Leeft waarschijnlijk op Wilde peen (*Daucus caurota* L.). Vlinder: zie fig. 8.

Depressaria depressana (Fabricius, 1775) — L: Reuver, vii-viii.1987, rupsen, 32 exx. gekweekt, PD Wageningen. Deze soort werd al als nieuw voor de fauna gemeld door Ulenberg & van Frankenhuyzen (1988), in een publikatie die niet veel faunistisch geïntereerde entomologen zullen zien. De soort werd gevonden op een perceel met peen (*Daucus carota* L. cultivar), bestemd voor zaadproductie, en richte ernstige schade aan. De rupsen leven in de samengesponnen schermen. *Depressaria depressana* is een redelijk herkenbare *Depressaria* doordat de donkerbruine voorvleugels een lichtere roodbruine, relatief brede band hebben, die langs de voorrand tot aan de punt loopt. De thorax is meestal licht geel gekleurd.

Denisia stipella (Linnaeus, 1758) — Fr: Terschelling, Formerum bos, 7 ex. 19-25.vi.1986, PJZ, LB. Nieuw voor Friesland.

Batia lunaris (Haworth, 1828) — Fr: Terschelling, Boschplaat West, 1 ex. 6.vii.1986, LB; Midslant, 1 ex. 10.vii.1986, FZ; Boschplaat West, 2 ex. 14.vii.1986, LB; Midslant, 2 ex. 14.viii.1986, LB, PJZ, FZ. Nieuw voor Friesland. Zie Lempke (1988) voor het voorkomen van deze soort en haar verwanten *B. lambdella* (Donovan, 1793) en *internella* Jäckh, 1972.

Metalampra cinnamomea (Zeller, 1839) — Fr: Terschelling, Boschplaat West, 6.vii-1.viii.1986, 11 ex., LB. NB: Bergen op

Zoom, 22-29.vii.1986, 3 ex., JA.

Callima formosella (Denis & Schiffermueller, 1775) [syn. *Dafa formosella*] — Fr: Terschelling, Nieuw Formerum, 30.ix.1986, 1 ex., LB. Gld: Twello, 15+26.vii.1986, 2 ex.; 15-16.viii.1987, 4 ex., JW. Nieuw voor Friesland.

Coleophoridae

Coleophora calycotomella (Stainton, 1869). — Nieuw voor de fauna. L: Meijnweg, O. van Herkenbosch, 9.vi.1987, 1 ♂ e.l., *Cytisus scoparius* (L.) Link, A. Schreurs; Mook, 2.vii.1986, 1 ♀, A. Cox. De rups van deze soort leeft in een dunne, gebogen zwartbruine zak, op Brem (*Cytisus scoparius*(L.) Link) en in Zuid-Europa ook op *Calycotome*-soorten, een zeer stekelige brom. *Coleophora calycotomella* is bekend uit Noord-Afrika, Zuid-Europa, Oostenrijk, en noordelijk in Duitsland tot bij Dortmund (Grabe, 1955), niet ver van de huidige vindplaats. De vlinder onderscheidt zich door witgrijze voorvleugels met bruingrijze aderlijnen naar de vleugelpunt; de genitalia werd afgebeeld door Baldizzone (1978).

Coleophora siccifolia Stainton, 1856 — Ov: Losser, Oldenzaalse Veen, 29.iii.1987, zak op zaailing *Betula*, 1 ♂ e.p. 15.v.1987, JCK. NB: Strabrechtse Heide, 20.v.1986, 1 ♀ ex pupa, HW. L: Mariapeel, 21.vi.1986, 1 ex., KH. Nieuw voor Overijssel en Limburg (zie Huisman et al., 1986).

Coleophora fuscocuprella Herrich-Schäffer, 1855 — Gld: Twello, 8 zakken op *Corylus avellana*, JW. De opvallende vlekvormige mijnen in bladeren van de Hazelaar (*Corylus avellana* L.) verraden de aanwezigheid van de rupsen. De rupsen overwinteren op takken en twijgen. De zakken kunnen het best verzameld worden vlak voordat de gemineerde bladeren afvallen. Eerder bekend van: U: Amersfoort; NB: Best, Breda, Eindhoven, Liempde, Nederwetten; L: Ravensbos, Valkenburg.

Coleophora cornutella (Herrich-Schäffer, 1861) — Gld: Winterswijk, 7 km Z: Wooldsche Veen, LC4453, 13.x.1989, rupsen op *Betula*, kweek mislukt, EvN. Al eerder van heidevelden uit Overijssel, Gelderland (Veluwe), Noord-Brabant en Limburg gemeld. Was nog niet bekend uit de Achterhoek.

Coleophora violacea (Ström, 1783) [= *hornigi* Toll, 1952] — Gld: Apeldoorn, 2 ex., JW; Twello, 5 ♂, 3 ♀, e.l. 21.v-12.vi.1987, JW. NB: Nuenen, zakken op els (*Alnus* sp.), 4 ♂, 2 ♀ e.p. 16-26.v.1987, HW. De volwassen rups van *violacea* is in het najaar te vinden in een zak op bladeren van *Betula*-, *Alnus*-, *Corylus*- en *Ulmus*-soorten. Na overwintering op stammen en takken. Nog niet bekend uit de noordelijke provincies.

Coleophora binderella (Kollar, 1832) — NB: Nuenen, zakken op els (*Alnus* sp.), 1 ♂, 4 ♀, e.p. 24-30.vi.1987, HW. Eveneens nog niet bekend uit de noordelijke provincies.

Coleophora ahenella Wocke, 1876 — NB: Geldrop, Nuenen, Stiphout, zakken iv.1986, e.l. 21-28.v.1986, HW. De zakken van deze soort, die sprekend lijken op die van *C. violacea* (Ström) en *potentillae* Elisha, 1885, zijn in het vroege voorjaar gemakkelijk te vinden op de stam van de voedselplant Sporkehout (*Frangula alnus* Miller), meestal zo'n 10 tot 20 cm boven de grond. Tot nu toe was *ahenella* alleen bekend van U: Amersfoort, Hollandsche Rading; NB: Bostel en L: Geulhem.

Coleophora lineolea (Haworth, 1828) — ZH: Katwijk aan Zee, 2 km N: Coepelduinen, ET9685/9886, 2.vi.1987, zakken massaal op *Ballota nigra*, 4 ♂, 11 ♀, e.l. 4.vii-5.viii.1987, EvN; Oostvoorne,

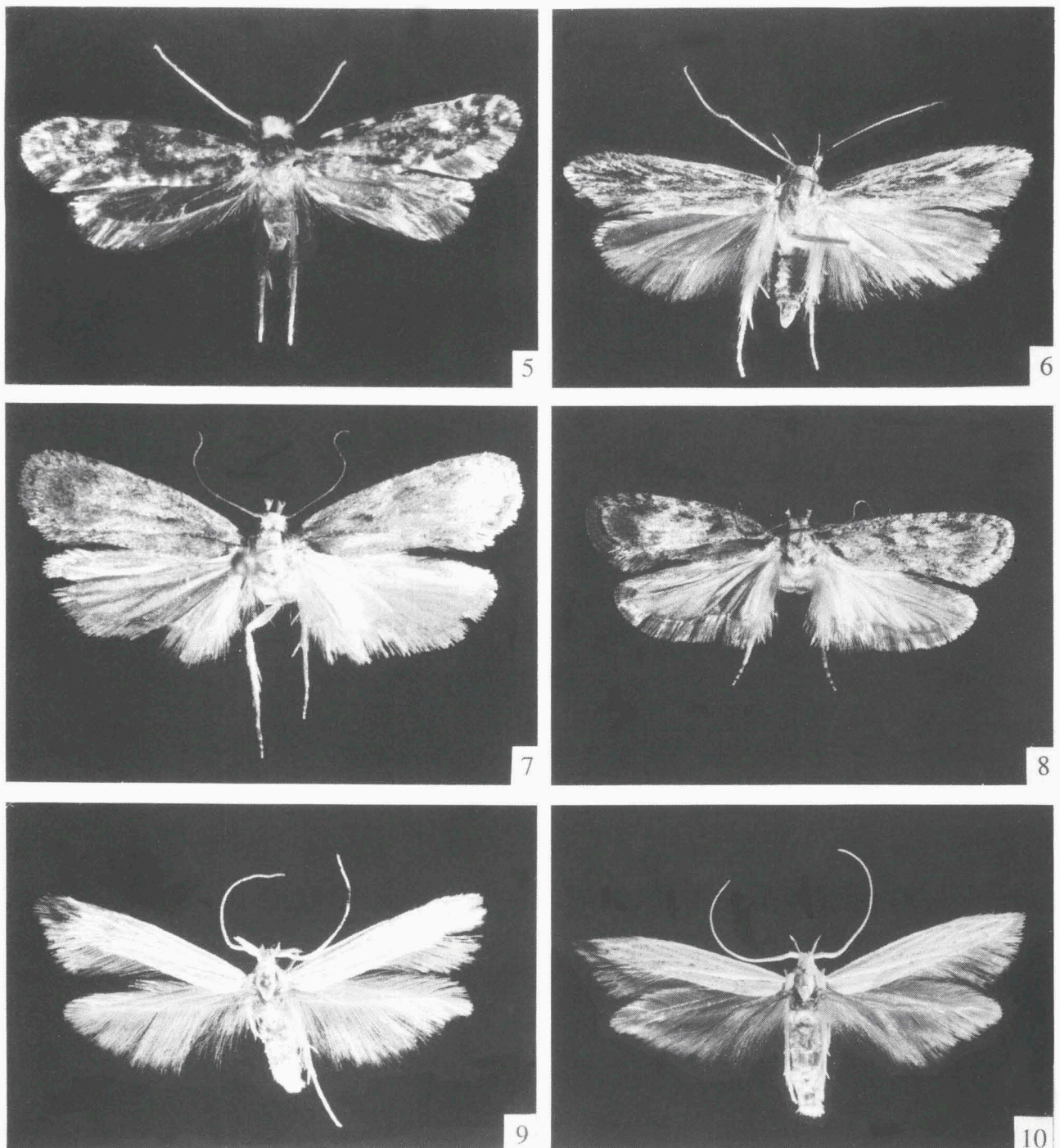

Fig. 5-10, habitus vlinders. 5, *Nemapogon wolffiella*, Schin-op-Geul; 6, *Gelechia senticetella*, Melissant; 7, *Depressaria weirella*, Epen; 8, *Depressaria douglasella*, Katwijk; 9, *Coleophora serpyllitorum*, Katwijk; 10, *Coleophora galbulipennella*, Katwijk.

11.vii.1984, 1 ♀, KH. Deze soort leeft behalve op Stinkende ballothe (*Ballota nigra* L. subsp. *foetida* Hayek) ook op andoorn-soorten (*Stachys* spp.). Tot nu toe alleen bekend uit de duinstreek (Noord- en Zuid-Holland), Noord-Brabant en Limburg.

Coleophora lithargyrinella Zeller, 1849 — L: Vijlener Bos, 15.v.1983, 1 ♂ e.p., pop op *Stellaria holostea* L., A. Schreurs. Dit is de tweede Nederlandse vindplaats, eerder verzameld door Doets (1950) in Vogelenzang op Dagkoekeksbloem (*Silene dioica* (L.) Clairv.).

Coleophora genistae Stainton, 1857. — NH: Callantsog, Zwanewater, e.l. 30.vi.1986, 1 ex., JCK. De zak van deze soort werd verzameld op Stekelbrem (*Genista anglica* L.).

Coleophora discordella Zeller, 1849 — Fr: Terschelling, Hoornbos, 25.vi.1987, zakken op *Lotus corniculatus*; Terschelling, Longway, 1.vii.1987, zakken, PJZ. NH: Overveen, 13, 24.vi en 4.viii.1987, 8 exx., JW. ZH: Melissant, 29.vi.1987, 1 ♂, KH. L: Kunrade, Kunderberg, GS 0739, 4.x.1988, zakken talrijk, vele exx. e.l. v-vi.1989, EvN. Nieuw voor Friesland. Eerder al gemeld uit de provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg.

Coleophora vibicella (Hübner, 1813) — Fr: Terschelling, Kooipad, 27.v. 24.vi.1987, resp. 14 en 30 zakken op *Genista tinctoria*, enkele ex. e.l., LB. Deze aan Verfbrem (*Genista tinctoria* L.) gebonden soort was alleen bekend van Maastricht, waar hij vorige eeuw door Maurissen werd verzameld (De Graaf & Snellen, 1881). Het materiaal van Maurissen is niet meer in zijn collectie in Luik teruggevonden (Kuchlein, mond. med.).

Coleophora chalcogrammella Zeller, 1839 — ZH: Katwijk aan Zee, 2 km N: Coepelduinen, ET9686, 14, 28.vi.1987, 1 ♂, 1 ♀, EvN. Deze soort, die op Akkerhoornbloem (*Cerastium arvense* L.) leeft, werd al door De Graaf & Snellen (1866) van Katwijk vermeld. De enige andere bekende vindplaats in ons land is Goeree, Nieuwe Dijk (leg. KH).

Coleophora serpylletorum E. Hering, 1889 — ZH: Katwijk aan Zee, 2 km N: Coepelduinen, ET9686, 15.vii.1986, 1 ♀; 2+14.vi.1987, veel zakken op *Thymus pulegioides*, 1 ♂, 3 ♀ e.l. 18.vii-7.viii.1987, EvN. Deze soort was slechts eenmaal eerder uit ons land vermeld (Bentinck, 1958) uit Egmond aan Zee (NH). In de Coepelduinen is de soort in grote aantallen op de talrijke Grote wilde tijm (*Thymus pulegioides* L.) te vinden. Beide vindplaatsen hebben gemeen dat ze tot het zgn. zeedorpenlandschap behoren, dat gekenmerkt wordt door een kruidenrijke vegetatie, waarin tijm een belangrijke rol speelt. Op andere groeiplaatsen van tijm is *C. serpylletorum* tot nu toe niet gevonden. De opvallende zakken zijn afgebeeld in fig. 11, de vlinder in fig. 9.

Coleophora galbulipennella Zeller, 1838 (= *otitae* (Zeller, 1839)) — ZH: Katwijk aan Zee, 2 km N: Coepelduinen, ET9686, 2, 14 en 28.vi.1987, zakken op *Silene nutans*, 6 ♂, 6 ♀, e.l. 5-23.viii.1987, EvN; Noordwijk, 2 km Z: binnenduinrand, ET9787, 6.vii.1987, zakken op *Silene nutans*, 1 ♂ e.l. 13.vii.1987. *Coleophora galbulipennella* werd eerder alleen gevonden bij Den Haag (Snellen, 1882) en Egmond aan Zee (Huisman et al., 1986). Ze leeft op Nachtsilene (*Silene nutans* L.) en Oorsilene (*Silene otites* (L.) Wibel). De zakken werden te Katwijk alleen onder bladeren gevonden van minder ontwikkelde rozetten, die in het kale zand stonden. De zak wordt ook bekleed met zandkorreltjes en valt daardoor minder op. Beide *Silene*-soorten hebben hun optimale voorkomen in het zgn. zeedorpenlandschap. Behoud van dit landschap is een voorwaarde voor het behoud van deze vlinder. Vlinder: zie fig. 10.

Coleophora therinella Tengström, 1848 — Z: 's-Gravenpolder, Oostzwakedijk, Zuid-Beveland, 16.viii.1986, 1 ex., MJ.

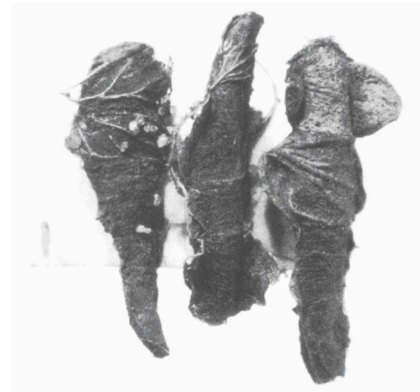

Fig. 11. Zakken van *Coleophora serpylletorum*, Katwijk.
Fig. 11. Cases of *Coleophora serpylletorum*, Katwijk.

Coleophora peribenanderi Toll, 1943 — NB: Bergen op Zoom, 22+27.vii.1986, 1 ♂, 1 ♀ e.l., JA. Zakken op Akkerdistel (*Cirsium arvense* Scop.).

Coleophora cratipennella (Clemens, 1864) [= *tamesis* Waters, 1929] — ZH: Melissant, 20.vii.1984, 1 ♂, KH. NB: Nuenen, Dommeldal, 28.vi.1987, 1 ♂, HW. De rups leeft op Waterrus (*Juncus articulatus* L.), waarboven ook de vlinder te Nuenen werd gevangen. Tot nu toe weinig vindplaatsen bekend uit Overijssel, Noord-Holland, Noord-Brabant en Limburg. Nieuw voor Zuid-Holland.

Gelechiidae

Metzneria aestivella (Zeller, 1839) — ZH: Wassenaar, Meijndel, ET9077 en 9478, 30.iv.1986, hoofdjes van *Carlina vulgaris*, 5 exx. e.l. 17-22.vi.1986, EvN. De rupsen leven in de zaadhoofdjes van Driedistel (*Carlina vulgaris* L.). Bij onderzoek aan de Driedistel in dit duingebied (De Heiden, 1991), bleek *M. aestivella* 40% van de zaadproductie op te eten.

Metzneria metzneriella (Stainton, 1851) — Z: Kortgene, Prinsendijk, 28 exx., 8-10.vi.1986, MJ. NB: Best, Industrierrein, FT6708, 7 exx. e.l. 23-27.1986, EvN. De rupsen werden gekweekt uit zaadhoofdjes van Knoopkruid (*Centaurea jacea* L.).

Monochroa conspersella (Herrich-Schäffer, 1854) [= *morosa* Mühlig, 1846] — NB: Nederwetten, Heerendonk, 2.vii.1986, 1 ♂, HW. Nieuw voor Noord-Brabant. Deze soort werd als eerste door Doets (1946) gemeld van Hollandsche Rading en Kortenhoeft. De rups leeft in samengesponnen bladeren van Wederik (*Lysimachia vulgaris* L.).

Monochroa hornigi (Staudinger, 1883) — NB: Best, industrierrein, 28.vi.1986, 1 ♀, HW. Zie Kuchlein et al. (1988).

Teleiodes notatella (Hübner, 1813) — NH: Callantsog, Zwanewater, 25.ix.1985, rupsen op *Salix cinerea*, 2 exx., e.l. 12.v.1986, JCK. De rupsen vraten vanaf de onderzijde het bladmoes van de Grauwe wilg (*Salix cinerea* L.) weg vanaf de onderzijde van de bladeren, waardoor venstervraat ontstond.

Teleiodes saltuum (Zeller, 1878) — Gld: Twello, 3-4.vii.1986, 2 ♀, JW. Een aanvullende vondst van deze door Kuchlein et al. (1988) nieuw gemelde soort.

Bryotropha desertella (Douglas, 1850) — Fr: Oosterwolde, 28.vi.1987, 1 ex., A. van Randen. Het eerste exemplaar van deze overigens algemene soort van het vasteland van Friesland.

Chionodes tragicella (Heyden, 1865) — Gld: Twello, 22.vi.1986, 3 ♀, JW. Zie Huisman et al. (1986).

Gelechia nigra (Haworth, 1828) — Gld: Twello, 14-26.vii.1986, 3 exx., JW. NH: Zandvoort, Amsterdamse Waterleidingduinen, 9.vii.1986, 1 ♂, IAK.

Gelechia muscosella Zeller, 1839 — NB: Best, Industrierrein, 28.vi.1986, 1 ♂, HW. Slechts éénmaal eerder gevonden te Oisterwijk (Huisman et al., 1986).

Gelechia senticetella Staudinger, 1859 — **Nieuw voor de fauna.** ZH: Melissant, 10.vii en 8.viii.1986, 22.vii en 17.viii.1987, 22.vii.1989, 6 exx., KJH. Z: Kortgene, 2.viii.1987, 1990, 2 ex., JV. L: Geulle, 5.vii.1986, 1 ♂, A. Cox. Deze soort leeft als rups in een spinsel op *Juniperus*-soorten. Oorspronkelijk is deze soort bekend uit Zuid-Europa en kwam ze niet ten noorden van de Alpen voor (Klimesch, 1942, Sattler, 1960, Agassiz, 1989), maar de laatste jaren wordt de soort ook uit andere Noordwesteuropese landen gemeld: België (De Prins, 1989) en Zuid-Engeland (Agassiz, 1989). Agassiz en De Prins meldden in hun artikelen overigens ook al het voorkomen in Nederland. Kennelijk lukt het deze soort zijn areaal te vergroten, door gebruik te maken van aangeplante *Juniperus*-struiken in tuinen. Voor een uitgebreide beschrijving van deze soort verwijzen we naar Agassiz (1989). De vlinder is hier afgebeeld in fig. 6, de genitalia in fig. 12 en 13.

Gelechia rhombelliformis Staudinger, 1870 — Gld: Twello, 24.viii.1987, 1 ♂, JW. Nieuw voor Gelderland, bovendien de eerste vangst ten noorden van de grote rivieren (Van der Wolf, 1984).

Gnorimoschema herbichi (Nowicki, 1864) — NH: Oostzaan, 12.vii.1985, 1 ♂ op licht, RV. Nieuw voor Noord-Holland, eerder alleen gemeld uit Melissant (Gielis et al., 1985).

Scrobipalpa proclivella (Fuchs, 1886) — **Nieuw voor de fauna.** NB: Son en Breugel, Wilhelminakanaal, 11.viii.1982, 1 ♀; Best, industrierrein, 23.vii.1983, 1 ♂, 27.vii.1983, 1 ♀, HW. Een stengelmineerder van *Achillea*- en *Artemisia*-soorten, die lokaal en zeldzaam is. Povolný (1982) meldde exemplaren uit Spanje, Zwitserland, Oostenrijk, Hongarije en Oost-Duitsland. Karsholt & Nielsen (1978) meldden de soort uit Denemarken en West-Duitsland. Determinatie bevestigd door D. Povolný. Het genus *Scrobipalpa* is dermate moeilijk dat determinatie vrijwel alleen door specialisten is uit te voeren.

Caryocolum blandulella (Tutt, 1887) — ZH: Katwijk, 2 km N: Coepelduinen, ET9686, 15.vii.1986, 5 ♂, 1 ♀, EvN. Z: Oostkapelle, 24.vii.1985, 2 ex., MJ. Nieuw voor Zeeland. Alleen bekend uit de Hollandse duinen (Doets, 1952, Gielis et al., 1985), waar de soort op *Cerastium*-soorten leeft.

Caryocolum alsinella (Zeller, 1868) — ZH: Katwijk, 2 km N: Coepelduinen, ET9686, 30.vi.1986, 2 ♀, EvN. Eveneens alleen bekend uit de Hollandse duinen op *Cerastium*-soorten.

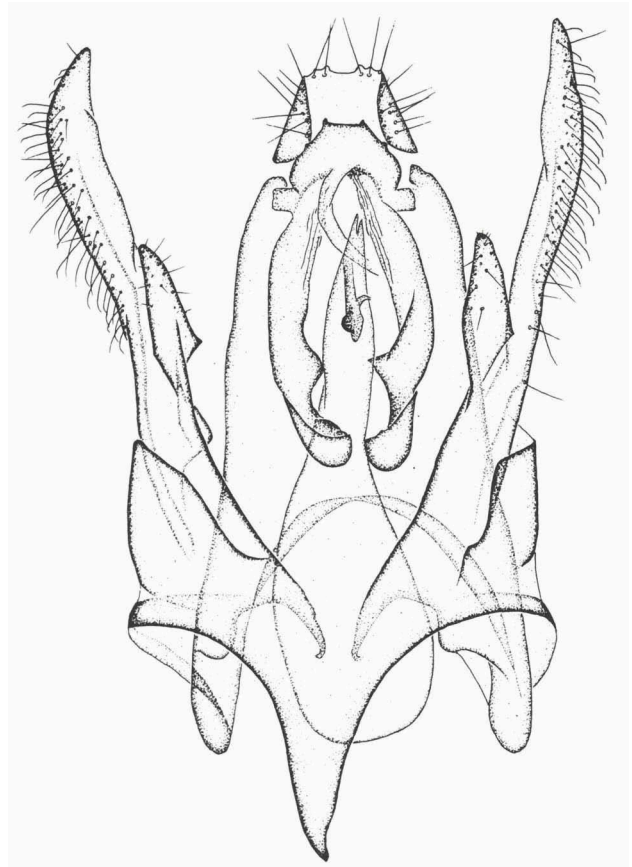

Fig. 12. *Gelechia senticetella*, mannelijke genitalia, Melissant (tekening J. C. Koster).

Fig. 12. *Gelechia senticetella*, male genitalia, Melissant (drawing J. C. Koster).

Caryocolum blandella (Douglas, 1852) — Ov: Losser, Lutterveldmaten, 11.vi.1987, pop, 1 ♂ e.p. 7.vii.1987, JCK. De pop werd gevonden tussen samengesponnen bladeren van Grootbloemmuur (*Stellaria holostea* L.). Alleen bekend van oudere vondsten uit de binnenduinen en lokaal in het oosten en zuiden.

Reuttia subocellea (Stephens, 1834) — Z: 's-Gravenpolder, 17.vii.1987, 1 ex., JV. De rups leeft op Wilde marjolein (*Origanum vulgare* L.) en Watermunt (*Mentha aquatica* L.).

Symmocidae

Oegoconia quadripuncta (Haworth, 1828) — Z: Nieuw-Namen (Zeeuwsch-Vlaanderen), pleistocene groeve, 17.viii.1985, MJ.

Oegoconia deauratella (Herrich-Schäffer, 1854) — Gld: Twello, 26.vii en 4.viii.1986, 2 exx., MJ.

Momphidae

Mompha subbistrigella (Haworth, 1828) — Gld: Twello, 11.v-6.vii.1986, talrijk, JW. NH: Callantsoog, Zwanenwater, 28.iv.1987, 1 ex., JCK. De soort leeft in de zaaddozen van Bergbasterdwederik (*Epilobium montanum* L.) en Kantige basterdwederik (*E. tetragonum* L.).

Mompha locupletella (Denis & Schiffermüller, 1775) — Ov: Losser, Poortbulten, 21.vii.1987, bladeren van Bergbasterdwederik

(*Epilobium montanum* L.), JCK. In de schaduwzijde van een droge sloot werd de plant gevonden. De bladeren toonden mijnen met een onregelmatiger vorm dan die van *M. raschkiella* (Zeller, 1839). Daarnaast bleken de rupsen een grijze kleur te hebben en niet zoals bij *M. raschkiella* een gele. Zoals bij dit genus gebruikelijk is werden de mijnen frequent gewisseld. De vlinders kwamen 5-10.viii.1987 uit.

Cosmopterigidae

Pancalia nodosella (Bruand, 1851) — Als nieuw voor de fauna gemeld door Koster (1991), met een bespreking van het hele genus in ons land.

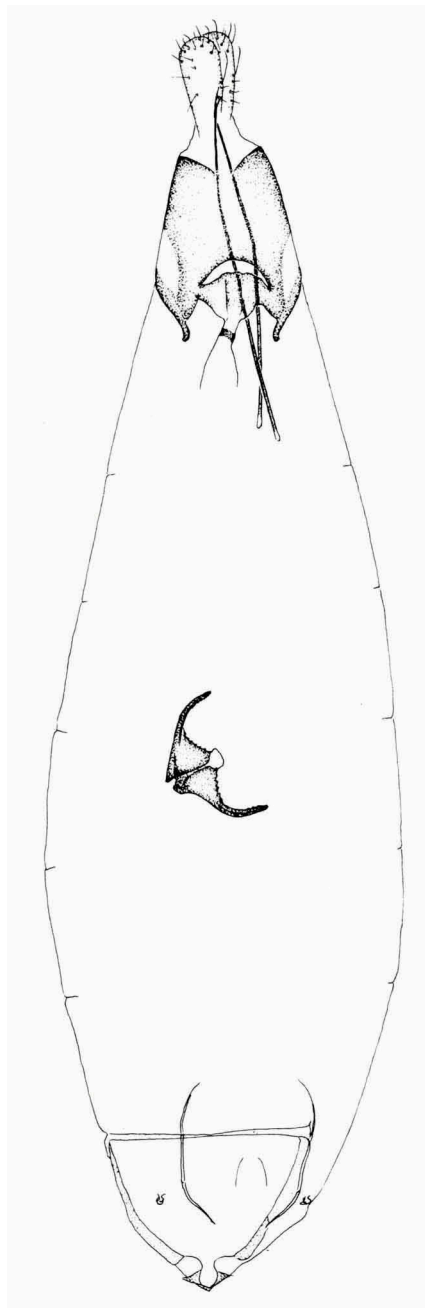

Fig. 13. *Gelechia senticetella*, vrouwelijke genitalia, Melissant (tekening J. C. Koster).

Fig. 13. *Gelechia senticetella*, female genitalia, Melissant (drawing J. C. Koster).

Scythrididae

Scythris cicadella (Zeller, 1839) — ZH: Katwijk, 2 km N: Coepelduinen, ET9686, 30.vi.1986, 1 ♂, 1 ♀; idem, 6.vii.1987, 1 ♂, 1 ♀, EvN. Een zeer schaarse soort, slechts bekend uit Velsen (NH) (De Graaf & Snellen, 1870).

Epermeniidae

Phaularnis fulviguttella (Zeller, 1839) — ZH: Oostvoorne, 'vliegveld', 16.viii.1986, 1 ex., KJH. Het hier gemelde exemplaar werd langs een vochtig duinpad gesleept van Engelwortel (*Angelica sylvestris* L.).

Epermenia chaerophyllella (Goeze, 1783) — Z: Kortgene, 23.vii.1987, 1 ex., JV.

Tortricidae

Dichelia histrionana (Frölich, 1828) — NH: Heemskerk, Noordhollands Duinreservaat, De Wilg, 20.viii.1987, 1 ex., RV. ZH: Melissant, 17.viii.1987, 1 ex., KH. Z: Kortgene, 12.vii.1987, 1 ex., JV. Een weinig algemene soort uit het oosten en zuiden van ons land, nu plotseling op diverse plaatsen in het westen opduikend. De rups leeft op sparren.

Lozotaenoides formosanus (Geyer, 1830) — NH: Heemskerk, Noordhollands Duinreservaat, Berkenbosch, 12.viii.1987, 1 ex., RV. Tot nu toe uitsluitend bekend uit het zuidwesten van ons land, vnl. langs de kust, tot even het binnenland in (Melissant). De vlinder lijkt neiging tot zwerven te hebben. Leeft op Grove den (*Pinus sylvestris* L.).

Olindia schumacherana (Fabricius, 1787) — L: Gulpen, 29.vi.1986, 1 ex., JV. Deze soort is voor het eerst in ons land gevangen te Bunde en op de Bemelerberg (Diakonoff, 1968). Later uit de zelfde provincie vermeld van Kerkrade, Cottessen en Vijlen (Langohr, 1973). De rups leeft op allerlei lage planten, o.a. op Speenkruid (*Ranunculus ficaria* L.). Dit verklaart dus niet waarom het dier tot nu toe alleen in Zuid-Limburg is gevonden.

Isotrias rectifasciana (Haworth, 1811) — U: Utrecht, 30.v.1987, 1 ex. gesleept uit berm, JV. Tot nu toe slechts van 4 plaatsen in ons land bekend. De rups leeft mogelijk op meidoorn (*Crataegus* sp.).

Eana incanana (Stephens, 1852) — Heemskerk, Noordhollands Duinreservaat, De Wilg, 30.vi.1987, 2 exx.; idem, Berkenbosch, 13.vii.1987, 14 exx.; idem, 12.viii.1987, 1 ex.; idem, Castricum, Zanderij, 5.vii.1987, 1 ex., alle op licht, RV. Deze soort werd onlangs door De Vos (1987) uit ons land vermeld, twee van de hier genoemde vondsten werden door hem al in een naschrift gemeld. Alleen bekend uit Amsterdam en het Noordhollands Duinreservaat.

Spatalistic bifasciana (Hübner, 1787) — Fr: Terschelling, Formerbos, 28.vii.1987, 1 ex., PJZ, LB. Een zeldzame soort, overigens al van Terschelling gemeld.

Acleris abietana (Hübner, 1822) — Fr: Zandhuizen, 16.iv.1987, 1 ex., Ph. Zeinstra. Slechts van enkele vindplaatsen bekend (Nijmegen, omgeving 't Gooi). De rups leeft op allerlei naaldhout.

Sparganothis pilleriana (Denis & Schiffermüller, 1775) — ZH: Katwijk aan Zee, 2 km N: Coepelduinen, ET9686, 2.vi.1987, rupsen op *Artemisia campestris* ssp. *maritima* Arcangeli, *Salix repens* L., 4 ♂, 3 ♀, e.l. 7-15.vii.1987, EvN. Vrijwel alleen uit de duinen bekend, wisselend in aantal. Een polyphage soort. De voedselplant *Artemisia campestris* wordt ook door Hannemann (1961) genoemd.

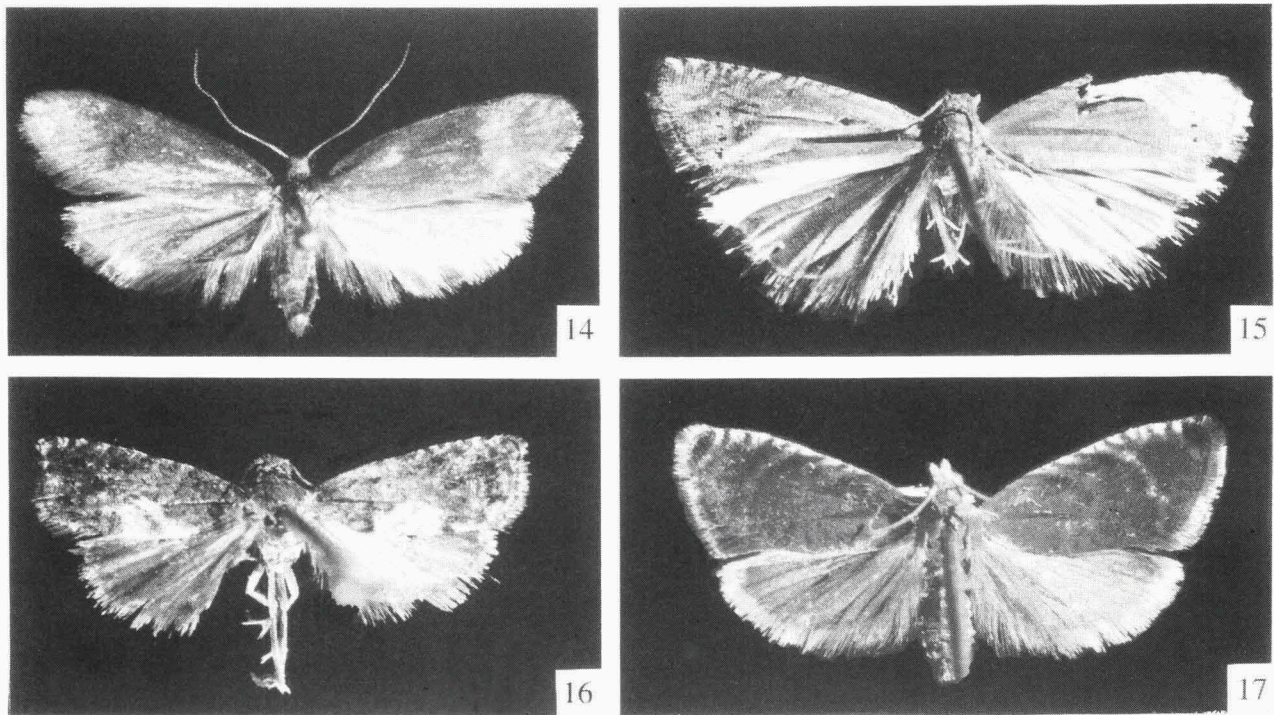

Fig. 14-17. Habitus vlinders. 14, *Pseudatemelia latipennella*, Lossler; 15, *Cydia gemmiferana*, Rijckholt; 16, *Pammene ignorata*, Rijckholt; 17, *Pammene germana*, Nuenen.

Dichrorampha aeratana (Pierce & Metcalfe, 1915) — Ov: de Lutte, 8.vi.1986, 1 ex., KH. Gld: Wageningen, 24.v.1943, C. Doets. NB: Best, 11-12.vi.1976, steeds 1 ♂, HW; Eindhoven, 9.vi.1979, 1 ♂ HW. L: Kerkrade, Mechelen (Lucas), Geulle, Simpelveld, Eijs en Elsloo (vele exx., Langohr in litt.). Over de *Dichrorampha plumbana*-groep, die gesplitst kan worden in drie soorten [*Dichrorampha plumbana* (Scopoli, 1763), *D. sedatana* Busck, 1906, en *D. aeratana* (Pierce & Metcalfe)] is in de Nederlandse literatuur weinig gepubliceerd. *Dichrorampha plumbana* is de vanouds bekende en meest gewone soort. *Dichrorampha sedatana* wordt voor het eerst vermeld door Doets (1946) onder de naam *Lipoptycha saturnana* Guenée, 1845. *Dichrorampha aeratana* wordt nergens uitdrukkelijk als nieuw voor onze fauna vermeld. Wel is de soort opgenomen in de Naamlijst van Lempke (1976). Langohr (1981) haakt hier zonder commentaar op in. De gang van zaken is vermoedelijk zo geweest dat Diakonoff, die in het museum in Leiden aan de groep gewerkt heeft, *aeratana* ontdekte en in de collectie apart op naam zette. Waarschijnlijk omdat hij bleef twijfelen aan het soortrecht van *sedatana* (mond. meded. Diakonoff aan Van Nieuwerkerken) is één en ander toen niet gepubliceerd. Lempke heeft later dit Nederlandse exemplaar van *aeratana* in Leiden gezien en de soort in de naamlijst opgenomen.

De onderscheiding van de drie soorten op grond van het uiterlijk is vrijwel onmogelijk. Met de kenmerken, die Bradley et al. (1979) geven, komen wij er met ons materiaal niet uit. Op basis van de genitalia is *D. aeratana* duidelijk af te scheiden. Bij het mannetje is de ventrale rand van de valve, tussen sacculus en cucullus, breed en vrij diep ingesneden, cucullus en sacculus zijn door een plooi van elkaar afgegrensd (deze plooi kan bij uitzondering ontbreken) en de lobben van de anellus staan schuin omhoog en zijn meer getand. Op de dorsale rand van de aedeagus zit op een derde of een kwart van de punt een duidelijke tand. Bij het wijfje is het ostium hoefijzervormig gebogen.

Bij *D. plumbana* is de insnijding smaller en ondiep, de anelluslobben staan dwars en zijn meestal zwakker getand, de aedeagusrand is glad. Het ostium heeft de vorm van een brede platte of iets gebogen schaal.

Moelijker ligt de zaak bij *D. sedatana*. Ook hier heeft het mannetje een diepere en bredere insnijding dan *plumbana*, de lobben van de anellus zijn gevormd als bij *plumbana*, de aedeagus heeft een min of meer duidelijke tand. Er is geen plooi tussen cucullus en sacculus. Bij onderzoek van meer materiaal blijken er echter overgangen te zijn en in bepaalde gevallen blijft het onderscheid arbitrair. De wijfjes hebben hetzelfde ostium als *plumbana*. Bradley et al. geven een verschil in de bursa (*sedatana*: kleine bursa met groot signum; *plumbana*: grotere bursa met kleiner signum), maar de overgangen zijn hier nog verwarrender. Op grond van het materiaal dat we tot nu toe gezien hebben is nog geen uitspraak te doen of de wijfjes werkelijk van elkaar te onderscheiden zijn.

Hoewel door sommigen aan het soortrecht van *sedatana* getwijfeld wordt, handhaaft men in de ons omringende landen het onderscheid. Sommige auteurs meldden ook biologische verschillen, volgens Larsen & Vilhelmsen (1990) zou *D. plumbana* op Duizendblad (*Achillea millefolium* L.) leven, *sedatana* op Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare* L.) en *aeratana* op Margriet (*Leucanthemum vulgare* Lamk.). Bradley et al. (1979) geven echter andere voedselplanten: voor alle drie de soorten wordt Margriet opgegeven, en voor *plumbana* komt daar Duizendblad bij. Zij geven Boerenwormkruid niet als voedselplant. Mogelijk is hier echter sprake van een fout, omdat Emmet & Hancock (1988) voor Engeland wel *Tanacetum* als voedselplant voor *sedatana* meldt. Uit Nederland kennen wij de voedselplanten nog niet. Vooralsnog beschouwen wij *sedatana* als een aparte soort met als criteria voor de mannetjes: òf een diepe insnijding met tenminste een aanduiding van een tand op de aedeagus, òf een matige insnijding met een duidelijke tand. Ook Karsholt (mond. meded.) is van mening dat het hier om goede soorten gaat.

Hiervan uitgaande blijkt de verspreiding van de drie soorten in ons land heel verschillend te zijn. *Dichrorampha plumbana* is gewoon en komt bijna overal voor. *Dichrorampha sedatana* en *aeratana* zijn tot nu toe alleen gevonden in het zuiden en oosten van ons land, *D. sedatana* vooral in Zuid-Limburg en ook daar is de soort waarschijnlijk vrij zeldzaam. In een serie van ruim vijftig mannetjes

uit Simpelveld werden maar enkele dubieuze *sedatana*'s gevonden. De tot nu toe bekende vindplaatsen van *D. sedatana*: (mannetjes): U: Rhenen, 12.v.1942, C. Doets; NB: Best, 22.vi.1986, KH; L: Echt, 22.v.1976; Hopel, 25.v.1976, steeds 1 ex., J. A. W. Lucas; Oost-Maarland, 21.v.1976, 1 ex., HW; Simpelveld, enkele exx., GRL; Welterberg, 31.v.1933, Scholten.

Dichrorampha alpigenana (Heinemann, 1863) — Deze soort moet uit de Nederlandse naamlijst geschrapt worden. De determinatie van Kuznetsov moet op een vergissing berusten; uiterlijk en genitalia van het bewuste mannetje verschillen in niets van *D. acuminatana* (Lienig & Zeller, 1846), maar verschillen veel van de afbeelding van *alpigenana* in Danilevskii & Kuznetsov (1968).

Cydia gemmiferana (Treitschke, 1835) — Nieuw voor de fauna. L: Kerkrade, 30.v.1987, 1 ♂, GRL; Rijckholt, Savelsbos, 13.v.1972, 1 ♂, J. A. W. Lucas (det. KH). De soort is redelijk te herkennen aan de egaal grijsbruine grondkleur die in het achterrandsveld een oranjebruine glans heeft, waarbij er uit de grijswitte voorrandshaakjes enkele flauwe zilverachtig glanzende geslingerde dwarslijnen komen (fig. 15). De rups leeft op *Boslathyrus* (*Lathyrus sylvestris* L.), een plant die in Zuid-Limburg zeker inheems is. Volgens Bradley et al. (1979) is de vlinder in Zuid-Engeland lokaal en zeldzaam. Hij wordt verder vermeld uit België, Frankrijk en Zuid-Duitsland, niet uit Denemarken.

Cydia conicolana (Heylaerts, 1874) — Fr: West-Terschelling, 27.v.1987, 2 ex., 3.vi.1987, 30 exx. e.l. Corsicaanse den, PJZ; Blesdijke, 29.iv.1987, PZE. Gdl: Heerde, JW. ZH: Melissant, 4-5.vi.1982, 5 exx., KH. De laatste tijd wordt deze soort blijkbaar, evenals veel andere op coniferen levende soorten, meer waargenomen.

Cydia orobana (Treitschke, 1830) — Z: 's Gravenpolder, 16.vii.1987, 6 exx vliegend boven Vogelwikke (*Vicia cracca* L.), JV. Een zeldzame soort, waarvan nog maar een vijftal vindplaatsen bekend was. De rups leeft in peulen van *Vicia* en *Lathyrus*.

Pammene ignorata Kuznetsov, 1968 — Nieuw voor de fauna. L: Rijckholt, Savelsbos, 27.v.1964, 1 ♀, J. A. W. Lucas (det. KH). Een interessante ontdekking. *Pammene ignorata* is pas in 1968 door Kuznetsov beschreven naar enkele wijfjes uit Siberië. In de zelfde tijd vonden Wolff en Svensson twee wijfjes, resp. in Denemarken en Zweden. Later kwam Wolff (1973) tot de conclusie, dat al het Deense materiaal van *P. gallicolana* Zeller, 1846, in werkelijkheid tot *ignorata* behoorde, waarmee het onbekende mannetje gevonden was. De mannelijk genitalia van *ignorata* lijken zeer veel op die van *gallicolana*, er zit alleen een iets meer geknikte bocht in de buitenrand van de valve. Het wijfje is gemakkelijker te herkennen aan het uitgesproken driehoekige antrum. Uitstekende afbeeldingen zijn te vinden in het artikel van Wolff (1973). Uiterlijk past het dier geheel in de *argyrana-albuginana-gallicolana* groep. De voorvleugeltekening is mogelijk wat meer effen, terwijl de lichte vlek op de binnenrand minder contrasteert (fig. 16). Tot nu toe zijn ruim twintig exemplaren bekend, uit Aziatisch Rusland, Litouwen, Zweden en Denemarken. De biologie van de soort is onbekend.

Pammene germmana (Hübner, 1799) — Nieuw voor de fauna. NB: Nuenen-Broek 14.vi.1986, 1 ♂, 1 ♀, HW. De dieren vlogen in de avondschemering boven een houtwal. De vlinder heeft een wat glanzende zwartbruine grondkleur met contrasterende crēmewitte voorrandshaakjes en metaalblauwe dwarslijnen (fig. 17). Bradley et al. (1979) schrijven dat er weinig bekend is van de biologie van de soort. Men veronderstelt dat de rups leeft in de vruchten van Pruim (*Prunus domestica* L.), misschien ook in scheuten van *Quercus* en *Crataegus*. De soort komt in alle ons omringende landen voor, maar wordt weinig waargenomen.

Pammene aurantiana (Staudinger, 1871) — NH: Vogelenzang, Amsterdamse Waterleidingduinen, 11.vii.1987, geklopt uit *Acer*, IAK. Zie Gielis et al. (1985) en Huisman et al. (1986).

Epiblema turbidana (Treitschke, 1835) — ZH: Lekkerkerk, Bakkerswaal, 16.vi.1986, 1 ♀, 27.vi.1986, 1 ♂, 28.vi.1987, 1 ex. op licht, J. A. W. Lucas. De rups leeft in de wortels van Groot hoefblad *Petasites hybridus* (L.) G., M. & S. Enkele forse Groot hoefbladplanten stonden vlak bij de vanglamp. *Epiblema turbidana* blijkt, hoewel zeldzaam, toch vrij verspreid door ons land voor te komen. Naast de vier in Bentinck & Diakonoff (1968) genoemde vindplaatsen zijn in de literatuur nog drie andere opgedoken: Goudriaan en Nieuwersluis (Lempke, 1977, 1978) en Eindhoven (Van der Wolf, 1977).

Epiblema grandaevana (Lienig & Zeller, 1846) — Fr: Terschelling, Nieuw Formerum, 24.vi.1986, 1 ex., PJZ. Z: Kortgene, 16.vi.1986, JV. De eerste melding van deze, overigens niet al te zeldzame soort uit de provincie Zeeland en van de Waddeneilanden.

Pseudoherminias abietana (Fabricius, 1887) [= *clausthaliana* (Saxesen, 1840)] — Fr: Noordwolde, 10.vi.1987, 1 ex. PZE. Dr: Gees, 2.vii.1987, 1 ex., WO. Zie Huisman et al. (1986).

Olethreutes siderana (Treitschke, 1835) — Fr: Hemrik, 29.vi.1987, 1 ex. e.l. theeboompe, J. Sinnema-Bloemen. Al eerder in deze provincie gevangen, zie Van Frankenhuyzen (1981).

Cochylidae

Trachysmia sodaliana (Haworth, 1811) — ZH: Oostvoorne, 4.vii.1987, 1 ♀, KH. Dit is het derde exemplaar van deze vlinder uit Nederland, overigens van dezelfde vindplaats als de vangsten van Lucas in 1959 en 1960 (zie Huisman, 1987).

Cochylimorpha alternana (Stephens, 1834) — Dr: Ruinen, 20.vii.1984, 1 ♀ op licht, M.F. Jansen (det. KH). De tweede vangst in Nederland. Meer dan honderd jaar geleden, in 1882, werden de eerste exemplaren door Heylaerts te Breda gevonden (Diakonoff, 1958). Een uiterst welkome bevestiging van het voorkomen van deze soort in ons land. De vraag of de vlinder hier echt indigeen is blijft nog onopgelost, want volgens de literatuur leeft de rups op *Centaurea scabiosa* L., een plant die in Nederland vrijwel uitsluitend in Limburg en het rivierengebied voorkomt. De vlinder is in Engeland beperkt tot Kent, wordt wel uit Frankrijk gemeld, maar niet uit België. Volgens Hannemann (1964) is er geen zekerheid over het voorkomen in Duitsland, maar in Denemarken is de soort in alle districten gevonden. De vlinder lijkt veel op *C. straminea* (Haworth, 1811), maar is gemiddeld forser en heeft in de voorvleugel een ruwere beschubbing, vnl. in de mediane band.

Phalonidia minimana (Caradja, 1916) — NH: Callantsoog, Zwanenwater, 6.viii.1986, JCK. Het dier werd in de schemering gesleept van Moeraskartelblad (*Pedicularis palustris* L.), de voedselplant. De rups leeft in de zaaddozen en overwintert hierin. Dit vereist nader onderzoek, want het terrein waar het Moeraskartelblad groeit wordt ieder najaar gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd. Dit is de derde vangst van *P. minimana* in Nederland (Huisman, 1987).

Aethes cnicana (Westwood, 1854) — Fr: Wolvega, 28.vi.1987, 4 exx, Ph. Zeinstra. ZH: Noorden, de Haeck, 29.v.1987, 1 ex. EvN. Uit Friesland nog niet eerder vermeld (zie Huisman, 1987).

Pyralidae

Achroia grisella (Fabricius, 1974) — Fr: Vlieland, volgens mededeling uit 1984 van een lokale bijenhouder komen de larven regelmatig voor in bijenkasten op het eiland, JHK; Hoorn Terschelling, 11.x.1986, 2 exx., LB; Oosterwolde, 14.vi.1986, A. van Randen. Ons waren nog geen meldingen van de Kleine wasmot uit de provincie Friesland bekend.

Cryptoblabes bistriga (Haworth, 1811) — Fr: Boschplaat, Terschelling, 19.vi.1986, 2 exx., LB. Deze soort is niet eerder op de Waddeneilanden aangetroffen. De indruk bestaat, dat *bistriga* gedurende de laatste jaren veelvuldiger in ons land voorkomt.

Pima boisduvaliella (Guenée, 1845) — Fr: Boschplaat, Terschelling, 28.vii.1986, 1.viii.1986, LB. *Pima boisduvaliella* is tot dusver in het noorden des lands alleen op Terschelling gevonden en komt daar blijkbaar nog steeds voor.

Catoptria osthelderi (De Latin, 1950) — Z: Kortgene, 30.vi.1986, JV. *Catoptria osthelderi* is in 1937 voor het eerst in Nederland gevonden en in de loop der jaren van een flink aantal plaatsen bekend geworden, nu ook in de provincie Zeeland.

Catoptria falsella (Denis & Schiffmüller, 1775) — Fr: Nieuw-Formerum, Terschelling, 7.vii.1986, LB. Deze soort werd niet eerder op de Waddeneilanden aangetroffen.

Platytes cerussella (Denis & Schiffmüller, 1775) — L: Mariapeel, Helenaveen, 20.vi.1986, KH. Deze soort komt in Nederland het meest voor in het Duindistrict bezuiden Hoek van Holland. Voorts sporadisch (hoewel een enkele maal talrijk) in het zuidoosten van het land (Kuchlein et al., 1980). Het dier werd tijdens een door de sectie 'Snellen' georganiseerde excursie buitgemaakt.

Evergestis limbata (Linnaeus, 1767) — Gld: Twello, 1-30.vii.1986, 10 exx., JW. Tot voor enkele jaren was deze soort in ons land uitsluitend uit Zuid-Limburg bekend. Recent is *E. limbata* door A.L. Cox in de Imbosch (Gld) gevonden.

Microstega pandalis (Hübner, 1825) — Gld: Epe, Van Manenspad, 4.vi.1986, IAK. Tot 1910 werd *M. pandalis* op een reeks van plaatsen in verschillende delen van het land gevonden en daarna tot voor enkele jaren vrijwel niet meer aangetroffen. Op het ogenblik komt de soort op enkele plaatsen op de Veluwe voor en is daar soms zelfs talrijk.

Phlyctaenia perlucidalis (Hübner, 1809) — Fr: Koegelwiek (Terschelling), 24.vi.1986, LB, PJZ. Deze soort werd voor het eerst in 1946 in Nederland aangetroffen (Kuchlein, 1977). De vangst op Terschelling is na die op Ameland, de tweede uit de noordelijke provincies.

Psammodictya pulveralis (Hübner, 1796) — Z: Kortgene, 29.vii.1986, JV. Dit is ongetwijfeld de meest opzienbarende Pyraliden-vondst uit 1986. In ons land is *pulveralis*, waarvan de rups op munt (*Mentha* sp.) leeft, voor 't laatst meer dan 70 jaar geleden gevonden.

Ebulea crocealis (Hübner, 1796) — NH: Koedijk, 10.vii.1985, B. J. H. Brugge. Dit is de meest noordelijk gelegen vindplaats van *crocealis* in ons land; deze soort is vrijwel uitsluitend in de zuidelijke helft van ons land gevonden.

Pterophoridae

Agdistis bennettii (Curtis, 1833) — ZH: Leiderdorp, 1.ix.1984, 1 ♂, Lettow, Prep. CG 1920. Dit is een zeer opmerkelijke vangst van een soort die tot nu toe alleen van schorren en kwelders uit het

Deltagebied en Waddengebied bekend was. Het is mogelijk dat in tuinen of kwekerijen aangeplante Lamsoor-soorten (*Limonium* sp.) als voedselplant hebben gediend, of het betreft een zwerfend exemplaar.

Platyptilia isodactylus (Zeller, 1852) — Fr: Terschelling, Nieuw-Formerum, 2.ix.1984, 2 ♀♀, LB/PJZ. Deze soort is nu ook van de Waddeneilanden bekend. Hier zal vermoedelijk, zoals werd vastgesteld in Callantsoog (Gielis, 1982), Jacobskruiskruid (*Senecio jacobaea* L.) de voedselplant zijn.

Amblyptilia acanthodactyla (Hübner, 1813) — Fr: Terschelling, Nieuw-Formerum, 24.v.1986, 1 ex., PJZ. Ook deze soort, die nog niet bekend was uit de noordelijke helft van ons land, blijkt nu op één van de Waddeneilanden voor te komen.

Pterophorus leucodactyla (Denis & Schiffmüller, 1775) — ZH: Katwijk, 2 km N: duinen, ET9686, 15.vii.1986, 3 exx., EvN. Een lokale soort, waarvan de rups op tijm (*Thymus* spp.) leeft. Bij ons alleen in de duinen, Zuid-Limburg en oostelijk rivierengebied (Gielis, 1982).

Dankwoord

Wij willen hierbij de volgende personen van harte bedanken voor het beschikbaar stellen van gegevens en/of andere informatie: B. van Aartsen, J. E. F. Asselbergs, L. Bot, B. J. H. Brugge, A. Cox, G. J. Flint, M. F. Jansen, M. G. M. Jansen, I. A. Kaijadoo, C. en G. C. von Lettow, J. A. W. Lucas, W. Oord, J. Peerenboom, A. van Randen, A. Schreurs, R. de Vos, J. van Vuure, Ph. Zeinstra, P. J. Zumkehr en F. Zwart.

Literatuur

- Agassiz, D. J. L., 1989. *Gelechia senicetella* (Staudinger) (Lepidoptera: Gelechiidae) new to the British isles. — *Entomologist's Gazette* 40: 189-192.
- Alders, K., & J. H. Donner, 1992. *Ectoedemia quinquella*, een nieuwe bladmineerder voor Nederland (Lepidoptera: Nepticulidae). — *Entomologische Berichten*, Amsterdam 52: 157-158.
- Baldizzone, G., 1978. Contribuzioni alla conoscenza dei Coleopteroridiae IX, *Coleophora obtectella* Zll e *Coleophora calycotomella* St.— *Entomologica*, Bari 14: 41-49.
- Bentinck, G., 1958. Faunistische aantekeningen betreffende Nederlandse Lepidoptera. — *Tijdschrift voor Entomologie* 101: 47-50, 1 pl.
- Bentinck, G.A., & A. Diakonoff, 1968. De Nederlandse Bladrollers (Tortricidae). — *Monografiën N. E. V.* 3: 1-201, 99 pls.
- Bradley, J. D., W. G. Tremewan & A. Smith, 1979. British Tortricoid moths. Tortricidae: Olethreutinae: i-viii, 1-336, 43 pls. Ray Society, London.
- Buhl, O., Karsholt, O., Larsen, K., Palm, E. & Schnack, K., 1987. Fund of småsommerfugle fra Danmark i 1984 (Lepidoptera). — *Entomologiske Meddelelser* 54: 97-112.
- Danilevskii, A. S. & V. I. Kuznetsov, 1968. Listoverki (Tortricidae). Triba plodzhorki (Laspeyresiini). — *Fauna SSSR*, N. S. 98:1-636.
- Diakonoff, A., 1958. Een nieuwe soort uit een oude collectie (Lep., Phalon.). — *Entomologische Berichten*, Amsterdam 18: 180-181.
- Diakonoff, A., 1968. Aantekeningen over de Nederlandse Microlepidoptera. — *Entomologische Berichten*, Amsterdam 28: 90-94.
- Diakonoff, A., 1976. Aantekeningen over de Nederlandse Microlepidoptera, 3 (Glyphipterigidae). — *Entomologische Berichten*, Amsterdam 36: 82-84.
- Doets, C., 1946. Lepidopterologische mededelingen over 1939-

- '45. — Entomologische Berichten, Amsterdam 12: 84-91.
- Doets, C., 1950. Notes on Lepidoptera, 1949. — Entomologische Berichten, Amsterdam 13: 163-167.
- Doets, C., 1952. Lepidopterologische mededelingen over 1950-1951. — Entomologische Berichten, Amsterdam Ent. Ber. Amst. 14: 177-181.
- Emmet, A. M. & E. F. Hancock, 1988. Tortricidae, Olethreutinae. — In: A. M. Emmet (ed.), A field guide to the smaller British Lepidoptera, 2nd revised and enlarged edition: 169-204.
- Frankenhuyzen, A. van, 1981. *Olethreutes siderana* Treitschke, 1835 (Lep.: Tortr.) — Entomologische Berichten, Amsterdam Ent. Ber. Amst. 41: 117-119.
- Gaedike, R., 1970. Revision der paläarktischen Acrolepiidae (Lepidoptera). — Entomologische Abhandlungen 38: 1-54.
- Gielis, C., 1982. Pterophoridae. In: J. H. Kuchlein & C. Gielis, Tabellen en verspreidingsatlas van de Nederlandse Microlepidoptera, 2: 66-80.
- Gielis, C., Huisman, K. J., Kuchlein, J. H., Nieukerken, E. J. van, Wolf, H. W. van der & J. B. Wolschrijn, 1985. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1982 en 1983 (Lepidoptera). — Entomologische Berichten, Amsterdam 45: 89-104.
- Graaf, H. W. de, 1864. Microlepidoptera in Nederland waargenomen. — Bouwstoffen Fauna Nederland 3: 189-226.
- Graaf, H. W. de & P. C. T. Snellen, 1866. Microlepidoptera in Nederland waargenomen. — Bouwstoffen Fauna Nederland 3: 234-313 [recte 334-413].
- Graaf, H. W. de & P. C. T. Snellen, 1870. Microlepidoptera, nieuw voor de fauna van Nederland. — Tijdschrift voor Entomologie 13: 218-226.
- Graaf, H. W. de & P. C. T. Snellen, 1881. Microlepidoptera, nieuw voor de fauna van Nederland. Laatste vervolg. — Tijdschrift voor Entomologie 24: 109-114.
- Grabe, A., 1955. Kleinschmetterlinge des Ruhrgebietes. — Mitteilungen Ruhrländ-Museum Essen 177: I-XIV, 1-159.
- Hannemann, H.-J., 1961. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera. II. Die Wickler (s.str.) (Tortricidae). — Tierwelt Deutschlands 48: i-xi, 1-233, 22 pls.
- Hannemann, H.-J., 1953. Natürliche Gruppierung der Europäischen Arten der Gattung *Depressaria* s.l. (Lep. Oecoph.). — Mitteilungen aus dem Zoologischen Museum Berlin 29: 269-373.
- Hannemann, H.-J., 1964. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera. II. Die Wickler (s.l.) (Cochylidae und Carposinidae). Die Zünslerartigen (Pyraloidea). — Tierwelt Deutschlands 50: i-viii, 1-401, 22 pls.
- Hannemann, H.-J., 1977. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera. III. Federmotten (Pterophoridae), Gespinstmotten (Yponomeutidae), Echte Motten (Tineidae). — Tierwelt Deutschlands 63: 1-273, 17 pls.
- Heiden, J. L. H. de, 1991. Onderzoek naar *Carlina vulgaris* (driedistel) in het duingebied van Meijendel. — Meijendel Mededelingen 21: 43-55.
- Henderickx, H., 1982. *Phyllonorycter anderidae* Fletcher, een nieuwe soort voor de Belgische fauna (Lepidoptera, Gracillariidae). — Phegea 10: 197-199.
- Henderickx, H., 1983. *Phyllonorycter anderidae* Fletcher, inheems in de Kempen (Lepidoptera, Gracillariidae). — Phegea 11: 79-80.
- Huisman, K. J., 1987. Aantekeningen over Nederlandse Cochylidae (Lep.) — Entomologische Berichten, Amsterdam 47: 81-88.
- Huisman, K. J., Kuchlein, J. H., Nieukerken, E. J. van, Wolf, H. W. van der, Wolschrijn, J. B. & C. Gielis, 1986. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1984 (Lepidoptera). — Entomologische Berichten, Amsterdam 46: 137-156.
- Huisman, K. J., J. C. Koster, R. T. A. Schouten, R. Vis & G. F. Wilmink, 1992. Lepidoptera - vlinders. In: Verslag van de 146e Zomervergadering van de Nederlandse Entomologische Vereniging 31 mei - 2 juni 1991 te Mechelen (L.). - Verenigingsnieuws, bijlage bij Entomologische Berichten, Amsterdam 52: xviii-xix.
- Huisman, K. J. & J. C. Koster, 1993. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, in de jaren 1988 — 1991 (Lepidoptera). — Entomologische Berichten, Amsterdam 53, in druk.
- Karsholt, O. & E. S. Nielsen, 1978. Nogle for den danske fauna nye småsømerfugle, med en oversigt over *Coleophora milvipennis*-grupper (Lepidoptera). — Entomologiske Meddelelser 46: 1-16.
- Klimesch, J., 1942. Über Microlepidopteren-Ausbeuten aus der gegend von Zaton bei Gravosa (Süddalmatien). — Mitteilungen der Münchener Entomologischen Gesellschaft 32: 347-399, pls. 13-15.
- Koster, J. C., 1990. Het geslacht *Ocnerostoma* in Nederland (Lepidoptera: Yponomeutidae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 50: 149-153.
- Koster, J. C., 1991. Het geslacht *Pancalia* in Nederland (Lepidoptera: Cosmopterigidae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 51: 101-107.
- Kuchlein, J. H., 1977. Faunistische notities over twee Pyraustinae (Lepidoptera, Pyralidae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 37: 49-51.
- Kuchlein, J. H., 1987. Codelijst voor de Nederlandse Microlepidoptera: 1-106. Landbouwuniversiteit, Wageningen.
- Kuchlein, J. H., F. Leffé & R. H. Kleinpaste, 1980. Tabellen en verspreidingsatlas van de Nederlandse Microlepidoptera, 1. Pyralidae (eerste gedeelte): 1-77. Landbouwhogeschool, Wageningen.
- Kuchlein, J. H., C. Gielis, K. J. Huisman, E. J. van Nieukerken, H. W. van der Wolf & J. B. Wolschrijn, 1988. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1985 (Lepidoptera). — Entomologische Berichten, Amsterdam 48: 69-81.
- Kuznetsov, V. I., 1981. 24. Sem. Gracillariidae (Lithocolletidae) — Moli-Pestryanki. In: Opredelitel' nasekomykh evropeskoj casti SSSR, Lepidoptera 4(2) (G. S. Medvedev, ed.): 149-311.
- Kyrki, J., 1978. Suomen pikkuperhosten levinneisyys. I. Luonnontieteellisten maakuntien lajisto (Lepidoptera: Micropterigidae-Pterophoridae). — Notulae Entomologicae 58: 37-67.
- Kyrki, J., 1979. Suomen pikkuperhosten levinneisyys. II. Lisäyksiä luonnontieteellisten maakuntien lajistoon (Lepidoptera: Micropterigidae-Pterophoridae). — Notulae Entomologicae 59: 125-131.
- Langohr, G. R., 1973. Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna. — Entomologische Berichten, Amsterdam 33: 201-203.
- Langohr, G. R., 1981. Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna. — Entomologische Berichten, Amsterdam 41: 4-8.
- Langohr, G. R., 1984. Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna (6). — Entomologische Berichten, Amsterdam 44: 97-100.
- Larsen, K. & F. Vilhelmsen, 1990. De danske Viklere (Tortricidae) VIII. — Lepidoptera, Copenhagen, N.S. 5: 308-328, pls 15, 16.
- Lempke, B. J., 1976. Naamlijst van de Nederlandse Lepidoptera. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Hoogwoud. Bibliotheek 21: 1-100.
- Lempke, B. J., 1977. *Epiblema turbidana* (Treitschke) (Lepid., Tortricidae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 37: 120.
- Lempke, B. J., 1978. *Epiblema turbidana* (Treitschke) (Lep., Tortricidae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 38: 44.
- Lempke, B. J., 1988. De drie Nederlandse *Batia* soorten met gele voorvleugels (Lepidoptera: Oecophoridae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 48: 169-174.
- L'vovskii, A. L., 1981. 43. Sem. Oecophoridae — Shirokokrylye Moli. In: Opredelitel' nasekomykh evropeskoj casti SSSR. Lepidoptera 4(2) (G. S. Medvedev, ed.): 560-637.

- Mörtter, R., 1987. *Phyllonorycter anderidae* Fletcher (Lepidoptera: Gracillariidae) neu für Nordrhein-Westfalen. — Decheniana 140: 147.
- Nielsen, E. S., 1981. A taxonomic revision of the species of *Alloclementia* n. gen. (Lepidoptera: Incurvariidae s. str.). — Entomologica Scandinavica 12: 271-294.
- Nielsen, E. S., 1985. A taxonomic review of the adelid genus *Nematopogon* Zeller (Lepidoptera, Incurvarioidea). — Entomologica Scandinavica, Supplement 25: 1-66.
- Nieukerken, E. J. van, 1982. New and rare Nepticulidae in the Netherlands (Lepidoptera). — Entomologische Berichten, Amsterdam 42: 104-112.
- Nieukerken, E. J. van, 1990a. Opostegidae. In: The Nepticulidae and Opostegidae (Lepidoptera) of North West Europe (R. Johansson, E. Schmidt Nielsen, E. J. van Nieukerken & B. Gustafsson), — Fauna Entomologica Scandinavica 23: 357-372.
- Nieukerken, E. J. van, 1990b. The *Trifurcula subnitidella* group (Lepidoptera: Nepticulidae): taxonomy, distribution and biology. — Tijdschrift voor Entomologie 133: 205-238.
- Nieukerken, E.J. van, 1991. UTM grid: een voorschot op de toekomst. — Nieuwsbrief European Invertebrate Survey - Nederl. 20: 9-14.
- Nieukerken, E. J. van & R. Johansson, 1990. Tribus Trifurculini. In: The Nepticulidae and Opostegidae (Lepidoptera) of North West Europe (R. Johansson, E. Schmidt Nielsen, E. J. van Nieukerken & B. Gustafsson), — Fauna Entomologica Scandinavica 23: 239-321.
- Palm, E., 1989. Nordeuropas Prydvinger (Lepidoptera: Oecophoridae) — med saerligt henblik på den danske fauna. — Danmarks Dyreliv 4: 1-247.
- Pelham-Clinton, E. C., 1985. Tineidae. In: The moths and butterflies of Great Britain and Ireland 2 (J. Heath, & A. M. Emmet, eds): 152-207.
- Petersen, G., 1957. Die Genitalien der paläarktischen Tineiden (Lepidoptera: Tineidae). — Beiträge zur Entomologie 7: 55-176.
- Petersen, G., 1966. Über einige Tineiden aus Thüringen, gesammelt von Dr. H. Steuer. — Entomologische Nachrichten 10: 33-36.
- Petersen, G., 1969. Beiträge zur Insekten-Fauna der DDR: Lepidoptera-Tineidae. — Beiträge zur Entomologie 19: 311-388.
- Petersen, G. & R. Gaedike, 1975. Beiträge zur Insektenfauna der DDR: Lepidoptera. Nachträge I (Tineidae, Epermeniidae und Acrolepiidae). — Entomologische Berichten, Dresden: 75-79.
- Petersen, G. & R. Gaedike, 1984. Beitrag zur Kenntnis der Tineidenfauna des Vorderen und Mittleren orientis (Tineidae, Lep.). — Acta Fauna Entomologica Musei Nationalis Pragae 17: 185-212.
- Povolný, D., 1982. Zur artspezifischen Identität mancher westpaläarktischer Gnorimoschemini (Gelechiidae). — Nota Lepidopterologica 5: 121-132.
- Prins, W. De, 1988. Het genus *Pseudatemelia* Rebel, 1910 in België (Lepidoptera: Oecophoridae) — Phegea 16: 105-113.
- Prins, W. De, 1989. Enkele soorten Microlepidoptera nieuw voor de Belgische fauna (Lepidoptera: Opostegidae, Ochszenheimeriidae, Coleophoridae, Gelechiidae, Cochylidae, Pterophoridae). — Phegea 17: 49-52.
- Razowski, J., 1978. Motyle (Lepidoptera) polski. Część III — Heteroneura, Adeloidea. — Monografie Fauny Polski 8: 1-137, pls 1-11.
- Sattler, K., 1960. Generische Gruppierung der europäischen Arten der Sammelgattung *Gelechia* (Lepidoptera, Gelechiidae). — Deutsche Entomologische Zeitschrift, Neue Folge 7: 10-118.
- Schnack, K., 1985. Catalogue of the Lepidoptera of Denmark. — Entomologische Meddelelser 53(2/3): 1-163.
- Snellen, P.C.T., 1882. De vlinders van Nederland. Microlepidoptera.: vi-x, 1-1196, 14 pls.
- Stigter, H. & A. van Frankenhuyzen, 1991. *Phyllonorycter leucographella*, een voor Nederland nieuwe bladmineerder (Lepidoptera: Gracillariidae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 51: 129-135.
- Stigter, H. & A. van Frankenhuyzen, 1992. *Argyresthia trifasciata*, een nieuwe beschadiger van coniferen in Nederland (Lepidoptera: Yponomeutidae, Argyresthiinae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 52: 33-37.
- Svensson, I., H. Elmquist, B. Gustafsson, H. Hellberg, L. Imby & G. Palmqvist, 1987. Catalogus Lepidopterum Sueciae. Naturhistorisk Riksmuseet/Entomologiska Föreningen, Stockholm.
- Ulenberg, S. A. & A. van Frankenhuyzen, 1988. Lepidoptera: vlinders. In: Jaarboek 1987, Verslagen en Mededelingen van de Plantenziektenkundige Dienst, Wageningen 166: 70-80.
- Vári, L., 1942. 2e Faunistische mededeling over Nederlandsche Lepidoptera. — Tijdschrift voor Entomologie 85: xxxviii-xxxix.
- Vos, R. de, 1987. *Eana incanana* nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Tortricidae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 47: 165-166.
- Vuure, J. van, 1990. *Argyresthia reticulata*, nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Yponomeutidae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 50: 129-131.
- Wolf, H. W. van der, 1977. Biezonere vangsten van Lepidoptera in Nederland. — Entomologische Berichten, Amsterdam 37: 115-116.
- Wolf, H. W. van der, 1984. Twee nieuwe Nederlandse vlindersoorten (Lepidoptera). — Entomologische Berichten, Amsterdam 44: 54-55.
- Wolff, N.K., 1973. Notes on *Pammene ignorata* Kuznetsov 1968 (Lep. Tortr.). — Tijdschrift voor Entomologie 116: 171-173.
- Zumkehr, P., 1987. Het voorkomen van enkele soorten van *Nemophora* en *Adela* op Terschelling (Lepidoptera: Adelidae). — Entomologische Berichten, Amsterdam 47: 21-24.

Correspondentie: E. J. van Nieukerken, Nationaal Natuurhistorisch-Museum, Postbus 9517, 2300 RA Leiden